

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה - שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישי; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,ב:

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר

דברו אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על:

זאת - יתיב, דווקא כך, **חקת התורה** מונח זקף-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** - שטעמה יתיב, במובן של דווקא כך.

לימוד (א) מלמד על עבודות הכשרות באיש וביום בלבד ולעומתם עבודות הכשרות גם באשה ובלילה:

זאת - יתיב, דווקא כך למד מהזאה שכשרה רק באיש ולא באשה ורק ביום **תורה תמימה הערה ג**) **תקיים** ואל **תוסיף**, על **חקת התורה** - תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה** (הברייתא מלמדת כי מהמלה **תורה** דורשים כי דווקא העבודות הנ"ל רק ביום)

אבל **זאת** בעבודות אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק (יט,ט), כשרים נמי בלילה:

לימוד (ב) מלמד כי פרת משה באלעזר דווקא, פרות לעתיד בכל כהן. כנדרש ב-**יומא מב,ב** ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה. [ב]

זאת חקת התורה אשר צננה ה' לאמר ... [ג] ונתתם אותה אל-אלעזר הכהן

ורב, מאי שנא פרה - דכתיב אלעזר וחוקה,

[ב] **זאת** - יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר בפרת משה מיעט, שדווקא בה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כהן גדול או כהן הדיוט (פשוט).

דברו - מונח לגרמיה, שנתיחס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** - מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה. (א) **מיהם**

הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת?

ע"פ המשנה פרה ומסכת יומא מא - מג עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות במחלוקת האם בשחיטה הזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארו ואזוב ושני תולעת ושריפה עוסקים כהנים. אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק (יט,ט)

[ט] **ואסף** - מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר או הפסק) **איש טהור** - מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה**

פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מג,א האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,ז), ולהוות (יט,ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוניוס. הרי **תמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להגיה, וכן פוסל אנדרוניוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **תמישה**.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים, ישראלים (איש, אשה), עבד, אנדרוניוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש- **דברו** - מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק ככהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבם גם אחרים רשאים להשתתף.

(ב) **דברו אל-בני ישראל** במובן של מספר קריאות פרשת פרה בשנה. היות ופרשה זאת פותחת את פרשת חקת, קוראים בה במנחה של שבת קרה, ובשחרית של יום שני ויום חמישי, כמו כן קוראים בה בשבת חקת, ובשבת שאחרי פורים או שבת שאחריה אם ראש חודש ניסן חל בשבת, ונקראת שבת פרה.

(ג) **דברו אל-בני ישראל** - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמש, מונח שלפניו כאילו מכפיל את החמש והתוצאה היא עשר, רמז לכך שבעבר נעשו תשע פרות אדומות ועתיד מלך המשיח לעשות פרה אדומה עשירית ואחרונה.

אנציקלופדיה תלמודית כרך כד, [ימות המשיח] טור תקצד

אף דיני טומאה וטהרה - שאינם נוהגים בזמן הזה, לפי שאין לנו אפר פרה להזאה על טומאת מת, וכל דיני טומאה וטהרה בטלים אצלנו, לפי שאין לנו מקדש וקדשים - יחזרו לנהוג בימות המשיח, וכן כתבו ראשונים על אותה ששינו, שמשנצטוו במצוות **פרה-אדומה** עד שחורב הבית בשניה, **נעשו תשע פרות**, שהפרה העשירית יעשה אותה מלך המשיח. במדרשים אמרו: **ויקחו אליהם פרה אדמה** וגו', רמזו שכל הפרות יהיו בטלות ושל משה קיימת, וממנה נגנו לקדש לעתיד. ויש מן האחרונים שכתב, שמתעם זה פירושו במשנה סדר מעשה הפרה, ושהיו מזים מי חטאת על הכהן השורף את הפרה, שכשיבוא הגואל ואליהו יראנו אפר הפרה, נדע מה לעשות.

ויקחו אליהם - מונח תלישא-קטנה (תרסא), לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי תרסא מלמדת על שיעור, ומונח המקדים את התרסא מרבה מתפקיד התרסא וכאילו רשומים כאן שני טעמי תרסא המלמדים על שני שיעורים. שיעור ראשון הוא מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור שני הוא גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל אם חותכים אותו.

מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** .... ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום, הוא כדי שיהיו ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על **(ויקרא תורע יג,ג) וראה הכהן את-הנגע בעור-הבשר ושער פננע** קדמא ואזלא מצייר שתי שערות **הפך ו לָכֵן** - מונח פסק מצייר סמיכות לבנוניות השער בעיקרן (בשרשן) ולא בראשן. אלא שנדגישה שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת פרה אדומה שבה גובהן כדי ניטלה בזוג.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

שיעור כדי נטילה בזוג (במספריים).

ההסבר הבא **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות הלא אדומות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרומוז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲדוּמָה** – קדמא ואולא, תבנית המציירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן **שתי שערות אדום עד כדי שיעור נטילה בזוג**, הרי חותך הלא אדום שבראשן והפרה כשרה. וכן כתב **הרמב"ם** אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה.

רמב"ם הלכות פרה אדומה פ"א ה"ד

וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שערה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאילו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. ולפי השגת הראב"ד גם זה כשהגומא אחת. פ"ר ע"ב פרה פ"ב מ"ה כי גם דברי ר"ע אפילו ד' וה' והן מפורזות יתלוש וגם מה ש-ר' אליעזר אומר אפילו חמשים – כלומר אפילו טובא והן מפורזות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי נטילה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי נטילת זוג:

תבנית הטעמים **אֲלִיף** – תלישא-קטנה, ... **אֶשֶׁר** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי נטילת זוג. **אֲלִיף** – גי' 61, **אֶשֶׁר** – גי' 501, היחס $0.121756487 = 61 / 501$ היינו כשמינית. היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בטר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי נטילת זוג.

שיעור דומה של כדי נטילת זוג מרומז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקרון משחיר וראשן מלבין טהור **עקרון מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא בלבנות רבי מאיר אומר כל שהוא ר' שמעון אומר כדי לקרוץ בזוג** (מספריים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק (**וי תוריע יגד**) **ואם-בהרת** – תרסא (גי' 654) ... **הפקה** – תביר (גי' 80), תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $0.122324 = 80 / 654$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי נטילה בזוג.

מובן מדיוני התורה שבעל-פה ששיעור כדי נטילת זוג, אמור להיות אורך קטן לכן המספר 2.3 – 3 מ"מ שזה שמינית מאצבע של רבי חיים נאה (19.1 מ"מ) ושמינית מאצבע של החזון איש (25 מ"מ) הוא מספר סביר. דומה לימינו, לעובי של זרוע חותחת במספריים עד למקום הלהב החותך.

(וי תוריע יגד) ואם-בהרת לְבָנָה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֵמֶק אֵין-מִרְאָה מִן-הָעוֹר וְשִׁעָרָה לֹא-הָפֵךְ לְבָן וְהַסְגִּיר הַפָּהֵן אֶת-הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים:

תְּמִימָה – רביע, לא נראה ללמוד רביע עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפורזות. אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביע, מוסיף שיעור שנות הפרה, כי מהמלה פרה יודעים כי כבר יצאה מכלל עגלה, אבל גילה המועדף ע"פ **הרמב"ם בהלכות פרה פ"א ה"א** מצות פרה אדומה שתהיה בת ארבע שנים או שלוש, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות שלישית ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר שלשית בת שלש שנים כלומר מועדף שתהיה בשנתה הרביעית.

אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מאב, ב** ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן: **(מבא, ש** של פרה - **משקל עשרה זוז** (רבוי במשקל הלשון למשל כדי לרבות אפר פרה, ראה (יט, 1)), **ושל שעיר המשתלח - משקל שני סלעים, ושל מצורע - משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן:**

ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה

כתב **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה. נעיין בכתוב **אֶשֶׁר אֵין-בָּהּ מוֹם** – מהפך פשטא זקף-קטן, לימוד כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, לימוד היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבת לא יפסל, בפרה אדומה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא מחיצה / חציצה הפוסלת בשלימות האדמומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה.

אֶשֶׁר – תביר, בא למעט בצווי **לא-עֲלָה עֲלֶיהָ עֵל** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן יתור לרבות מיני דברים ופעולות העלולים לפסולה. המיעוט שבטעם מלת **אֶשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א)** זה הכלל **כל שהוא לצרכה כשרה** ולצורך אחר פסולה. **עֵל** – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליו, **אם מרצונו פסולה, אם לא לרצונו כשרה**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעתו (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, בצבת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחר/בתושבע"פ.

1.2 במדבר חקת יט"א, (התשע"ב)

במדבר חקת יט"א:
וידבר ה' אל-משה ואל-אתה לומר:

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

אל-משה ואל-אתה - מרכא **טפחא**, יתור לרבות, למשל שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה. מצוה למשה ואהרן בדורם, מצוה לכהנים גדולים לעתיד לבוא.

לאמר - סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה (**ב,ט**), **זאת חקת התורה**, אפשר שזהו מהלך **יומא מב,ב** ת"ל **זאת**. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות ביום ובאיש) **ואל תוסיף**,

[בבלי יומא מב,א]

אמר רבי יצחק: שתי שחיטות שמעתי, אחת של פרה ואחת של פרו, אחת כשרה בזר ואחת פסולה בזר, ולא ידענא הי מינייהו. איתמר, שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל; חד אמר: פרה - פסולה, פרו - כשרה. וחד אמר: פרה - פסולה, פרה - כשרה. תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ואמר רב עלה: אלעזר וחוקה שנינו בה.

[ב] זאת חקת התורה אשר-צנה ה' לאמר

לאמר - אתנה, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה, וההגבלה מרומזת בשני כתובים **(א,ט)** **ושחט אתה לפניו** - **(בבלי יומא מב,א)** תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה. ושלא יסיח דעתו בשחיטה

(ט,ה) **ושחף את-הפרה לעיניו** - **(בבלי יומא מב,א)** שמואל (זורש) שלא יסיח דעתו ממנה (בשחיטה ובשריפה) רב דרשה נוספת שלא יסיח דעתו בשעת שריפת הפרה.

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן ורב, מאי שנא פרה - דכתיב אלעזר וחוקה,

ט"ה - **[ב] זאת** - יתיב בתפקיד דווקא, רב אומר פרה של משה מיעט שבה אלעזר שוחט ולא מסיח דעת, בפרות בעתיד או כ"ג או כ"ה. ראה **יתיב - לאמר - אתנה, מרכא טפחא**

פרו נמי - הא כתיב אהרן וחוקה! - שחיטה לאו עבודה היא. - אי הכי, פרה נמי! - שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. - ולא כל דכן הוא? - אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא ובעיא כהונה. (שחיטה במקדש אינה מעבודות שרק כהנים עושים. כל עבודות פרה אדומה אינן כעבודות הקרבנות, אלא קדשי בדק הבית ולא היו מצריכות כהנים, אבל גזרת הכתוב היא שיהיו חלק ממעשה ככהנים כמו בראיית נגעים שאינה עבודת המקדש והיא כהנים)

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-מחויץ לפחנה ושחט אתה לפניו:

[ד] ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל-נכח פני אהל-מועד מדמה שבע פעמים:

בבלי מנחות כז,ב (**במד' חקת יט,ד**) **והזה אל-נכח** נמי דוקא; ורבנן: מדהתם לאו דוקא, (סוגיה האם מזה במדויק מול פתח הקדש וקדש הקדשים או בכיוון בלבד.)

[ה] ושחף את-הפרה לעיניו את-ערה ואת-בשרה ואת-דמה על-פרשה ושחף:

[ו] ולקח הכהן עץ ארו ואזוב ושני תולעת והשליך אל-הוד שרפת הפרה:

ולשמואל דאמר פרו פסולה, מאי שנא פרו - דכתיב אהרן וחוקה, פרה נמי הא כתיב אלעזר וחוקה - שאני התם, דכתיב (**במד' חקת יט,ג**) **ושחט אתה לפניו** - שיהא זו שוחט ואלעזר רואה. - ורב: שלא יסיח דעתו ממנה, - ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה? - נפקא ליה (**במד' חקת יט,ה**) מ- **ושחף את-הפרה לעיניו**. - ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.

ט"ט - רב אומר שצריך קרא אחד שלא יסיח דעת בשחיטה, וקרא אחד שלא יסיח דעת בשריפה, כי אי אפשר ללמוד מהשחיטה על השריפה. **ושחט אתה לפניו** - מרכא טפחא, יתור לרבות על השחיטה את אי הסחת הדעת

ושחף את-הפרה לעיניו - מרכא טפחא, יתור לרבות על השריפה את אי הסחת הדעת

וצריכא; דאי כתב רחמנא בשחיטה - משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה אימא לא - צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה - משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה אימא לא - צריכא.

ט"ט - מוזכר שחיטה לפניו ושריפה לעיניו להדגיש אי הסחת דעת, אז האם גם באסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש, צריך דעת?

למעוטי מאי? אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש (ט"ט) - באיסוף וקידוש צריך טהור, גדול, ודעת להניח כי נאמר ב- (**במד' חקת יט,ט**) **למשמרת** ושימור צריך דעת, לכן ע"פ **רלב"ג** זכר **א"ש** [ט"ט] **ואספו איש טהור** -)) להוציא את הקטן, לא להוציא את האשה אחר שיש לה דעת להניח.

(ט,ט) **ולקח הכהן** - מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **והשליך אל-הוד שרפת הפרה**: כאשר הקרא מונה רק שלושה **עץ ארו ואזוב ושני תולעת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה (**אוצר החכמה**, **חבצלת השרון**, **מרדכי קרליבך**, ע' 697) אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

[ז] וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא הכהן עד-הערב:

[ז] וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים - רביע, בתפקיד של ארבע. ארבעה כהנים המוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחר/ים בתושב"ע פ.

במדבר חקת י"ט, ט.

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור

והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

[ט] ואסף – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **איש טהור** – מונח רביע, מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק. קריאה ללא טעם

פסק **[ט] ואסף מונח איש טהור** – מונח רביע, משמעותה שלא יסוף צריך איש טהור והרביעים ממנו ומהפסוק (י"ט), נדרש כי האוסף והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

קריאה עם טעם פסק **[ט] ואסף** – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **איש טהור** – מונח רביע, מלמדת על הפסקת

הטומאה מסיום כינוס אפר הפרה, כלומר שכל העוסקים בפעולות אחרי הכינוס טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה)

קריאה ללא טעם פסק **[ט] ואסף מונח איש טהור** – מונח רביע,

[ט] ואסף – מונח **איש טהור** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא**

מגא האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (י"ט, ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (י"ט, ז), ולהזות (י"ט, ט). ואילו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**.

וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.

ראה **פסק, מונח רביע**

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה

חטאת הוא:

[ט] והיתה – תלישא-גדולה, בתפקיד מתפקידי תלישא אלפניו ולאחריו

[ט] ... לעדת – קדמא, **בני ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השוים ביחס ל-

חטאת הוא: – מרכא סלוק.

[ט] ואסף איש טהור את אפר הפלה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי

נדה חטאת הוא:

את יתיב – בתפקיד בדווקא **שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל**, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה (**רלב"ג**) **אפר הפלה** – מונח זקא-קטן, שני דברים: **א'** הפרה, **ב'** ו-כל הנשרף עמה **אפר הפרה**, כי הם דברים נטפלים לה. (**רלב"ג**)

(י"ט) ... והניח מחוץ למחנה במקום טהור

(י"ט) ... והניח – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה בכהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח.

מחוץ למחנה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי **במקום טהור** – רוצה לומר, שלא יהיה המקום

ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא **טמא**, שהרי אינו **במקום טהור**, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טהור (רלב"ג)**. טט – **במקום** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה

ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טהור** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה **טהור** ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

[ט] והיתה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (י"ט, ט), ואילו אפר הפרה טמא. **[טו] וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא:**

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמוז שהאפר הנשמר הוא **בקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב כנד**).

וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר.

והיתה – תלישא-גדולה, ע"פ **תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת** מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי **לעדת** – קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן.

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה **לעדת** – קדמא, ע"פ משנה פרה פ"ג מ"א מי נדה להזייה על כהן השורף את הפרה יש במ אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

(י"ט) ... לעדת – קדמא, **בני ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים בנושא מסוים השוים ביחס ל-

חטאת הוא: – מרכא סלוק, ע"פ **רש"י** בכל מקום שהאפר נשמר הוא **בקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב כנד**)..

ע"פ **משנה פרה פ"ד מ"ד** נלמד מ- **חטאת הוא:** שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה כך **למי נדה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **חטאת הוא:** – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו **למי נדה** – מרכא טפחא.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מונח (טו) – המלך ק"ט, ט"ו – שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מוסים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פוז** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

לסובבת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר חקת יט,א

במדבר חקת יט,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

הפסוק הזה באותם טעמים מופיע בתורה 9 פעמים, 3 בספר ויקרא, 6 בחומש במדבר, וזה המופע האחרון.

(א,ט) אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן – מרכא טפחא, יתור לרבות, (א) כהן גדול לעשיית פרה אדומה כי ראשונה נעשית בידי סגן כ-**רמב"ם**

הלכות פרה אדומה פ"א,ה"א אף כהן הדיוט כשר לשרפת הפרה שנאמר ונתתם אותה אל אלעזר הכהן ועדיין אהרן היה קיים, ומפי השמועה למדו זו נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין **בכהן גדול** בין **בכהן הדיוט**.

ה"ב והעושה אותה לובש ארבעה כלים של כהן הדיוט, בין שעשאה כהן הדיוט בין שעשאה כ"ג.

(ב) שלאפר כל הפרות אחרי פרת משה מוסיפים מאפר פרת משה, **פני דוד חקת אות א** ד"ה פירוש המדרש ... **ויקחו אליהו**.

(א,ט) לֵאמֹר – סלוק, עשוי להידרש כנוטריקון **לאו אמר**, לדרוש הגבלה במצוות עשה שלאחריה **(ב,ט) זאת חקת התורה**, אפשר שזהו מהלך **[יומא מב,ב]** ת"ל **זאת**. **תורה תמימה הערה ד**) משמע את הכתוב כאן **תקיים** (קבוצת עבודות באיש וביום) ואל **תוסיף**,

במדבר חקת יט,ב: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר

דברו אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על:

תורה תמימה יט,ב **זאת חקת התורה** - תניא, מניין ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני

תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, ת"ל **זאת** **[יומא מב,ב]**:

תורה תמימה הערה ג) **משמע תורה אחת לכל עבודותיה**, וכמו דמצינו בעבודה אחת, והיא הזאה, שאינה כשרה אלא ביום, כמש"כ ב-**(ט,ט) והזה** הטהר על הפסא **ביום השלישי** וביום השביעי, כך כל העבודות:

תורה תמימה הערה ד) משמע את הכתוב כאן **תקיים** ואל **תוסיף**, וענין קידוש הוא הטלת האפר לתוך המים, ונבאר זה לקמן ר"פ י"ז **(ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים)**. ובגמרא מפרש מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט, ולא פירש מה ריבה ומה מיעט, אמרת, הרי אנו למדין כולן מהזאות מימיה, מה הזאת מימיה שיש לה מעלה שאין כשרה רק באיש ולא באשה, דכתיב בה **(ט,ט) אלעזר הכהן** אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת הואיל ואין כשרין באשה [דבכולהו כתיב או אלעזר או כהן] אין כשרים אלא ביום, ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר ב**(ט,ד)**, כשרים נמי בלילה:

נתבונן שוב ב-**תורה תמימה יט,ב** **זאת חקת התורה** - תניא, מניין (לומדים כי העבודות) ששחיטת פרה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארו ואזוב ושני תולעת אינן כשרות אלא ביום, ת"ל **תורה**, יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, ת"ל **זאת** **[יומא מב,ב]**:

מהמלה **תורה** – **משמע תורה אחת לכל עבודותיה** באותם הגבלות (איש, יום) באה מלת **זאת** מוציאה ממשמע זה ומלמדת שיש קבוצת עבודות שלא בהגבלת (איש, יום) והן אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש, הואיל וכשרים גם באשה כפי שיתבאר בפסוק ט' **(ואספו איש שְׁהוּר אֶת אָפְרוֹ וְגו')**, כשרים נמי בלילה:
חקת התורה - מונח זקא-קטן, בתפקיד של שני לימודים כפשוטם עבור מלת **זאת** – שטעמה יתיב, בתפקיד של דווקא כך תקיים את שתי המצוות: פרה אדומה טומאת מי נדה וטהרתן **(רמב"ם הקדמה להל"פ"א)** שבפרשה זאת, כי יש שתי קבוצות עבודות עם תנאי ביצוען.

מלבי"ם א (ב,ט) זאת חקת התורה, הוא ציון על כלל המאמר שמצינו במלת זה זאת אלה כמו זאת תורת העולה, ... ולפעמים יבא הציון בסוף המאמר כמו זאת תורת הנזיר, ... בא מאמר זה במכלתא בא (סי' פ"ז), ובספרי קרח (סי' מ"ג) ... ודעת המכלתא והספרי שציון הכלל אינו מוסיף שום דבר על הפרט כי אין בכלל אלא מה שבפרט, ... וה"ה אם בא ציון הכלל בסוף או באמצע ובסוף, וזה קרוב יותר לדברי ר' יונתן שכתבתי בפ' בא (סי' פז), שהלשון שפספס כלל ופרט ר"ל שציון של כלל המאמר ופרטי המאמר ואין לו ענין עם הכלל ופרט של ה"ג מדות

ב (ב,ט) זאת חקת התורה, הנה מלת **חוקה** בא לעכובא כמ"ש במנחות (דף כז) ז' הזאות שבפרה מעכבים חוקה אולם הלא נזכר עוד בפ' חקה (בפי' י' ובפ' כ"א) ופי' ר"א שמ"ש **זאת חקת** מיותר לגז"ש להקיש למ"ש בפ' אחרי (טז לד) והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר אחת בשנה, שגם שם חוקה מיותר שכבר נז' חוקה שם (בפ' כט) ובא להקיש שכמו שמ"ש שם חוקה מדבר בבגדי לבן שנעשית פעם א' בשנה (כמ"ש ביומא דף ס' בין לר"י ובין לר"ג שעז"א אחת בשנה), כן **חוקה** דפה מדבר **מבגדי לבן**, והנה מזה משמע שצריך דוקא בגדי לבן של כ"ג ביוהכ"פ שהי' האבנט של בוץ (פשתן בלבד) שמזה מדבר בחוקה של יוהכ"פ. אולם לפ"ז למה דקיי"ל דכשרה בכהן הדיוט והאבנט של כ"ה הוא של כלאים ואיך ילבש אבנט של בוץ. וע"כ פסק הרמב"ם (פ"א ה' י"ב) **שלוש בגדי לבן של כ"ה**, **(ב,ט) זאת** ע"פ מלבי"ם מלת זאת הוא ציון על כלל המאמר. בבלי יומא מב,ב דורש מלת זאת להוציא קבוצת עבודות שאין בהם חובת איש ויום. אפשר שזה נדרש בגלל טעם יתיב בתפקיד דווקא כך, שממעט עבודות אלה משאר העבודות שחיובן באיש ויום.

(ב,ט) זאת חקת התורה - מונח, המלה יתירה לגז"ש ללמוד מעבודת הפנים של יוה"כ לעשיית פרה אדומה בבגדי לבן של כ"ה. אפשר כי טעם מונח נותן למלה את הרבוי להיות מלה יתירה כי מלה זאת נדרשת לכך שזאת גזרה מה' ואין להרהר אחריה. בתבנית פשטא מונח זקא-קטן, מונח עשוי ללמד על מצב ביניים. אפשר שכאן הגז"ש היא לא שלמה אלא שנוי שמביא לאבנט של שעטנז ולא של בוץ בלבד. אם כהן גדול יעשה פרה אדומה האם הוא יעשה באבנט של בוץ או באבנט של כהן הדיוט?

(ב,ט) דברו – מונח לגרמיה, שנתחסס אליו כמונח פסק, **אל-בני ישראל** – מונח רביע. נביא כאן דרכים אחדות בהבנת טעמי קרא זה.

(לימוד א) מיהם הרשאים להשתתף במצוות עשית אפר פרה אדומה, הכנת מי גידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת?

ע"פ **משנה פרה** ומסכת **יומא מא** – **מג** עד לשלב אסוף אפר פרה אדומה עוסקים בה אלעזר (סגן כהן גדול בפרת משה) ולדורות במחלוקת האם בשחיטה והזאת הדם רק כהן גדול, או גם כהן הדיוט, והאם גם זר שוחט וכהן רואה, אבל בהשלכת ארו ואזוב ושני תולעת ושריפה עוסקים כהנים.

אבל החל מאיסוף אפר פרה מתרבים העוסקים כנדרש בפסוק **(ט,ט) ואספו** – מונח (לגרמיה שלא שייך לכאן להסביר את הפסק) **אי**

ב"ה טוב טעם ודעת למונח (ל) כי במצורתו האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשורה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שְׁהוּר – מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא**, האנשים הכשרים לאסוף אפר פרה אדומה (י"ט, ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (י"ז, ז), ולהזות (י"ט, ט). ואלו הם: לת"ק כהן, זר, אשה, עבד, אנדרונינוס. הרי **חמישה**. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרונינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**.

בסיכום: בשלבים שונים של עשיית מצוות אפר פרה אדומה, הכנת מי נידה (הזאה) וההזאה על טמאי מת רשאים להשתתף כהנים, ישראלים (איש, אשה), עבד, אנדרונינוס (מחלוקת), וילד שיש בו דעת (מחלוקת). יתכן ש-**דְּבָרוּ** – מונח לגרמיה, מרמז להבדיל בין השלבים עד איסוף האפר שהעשייה רק ביום ורק באנשים ואולי רק בכהנים, ובין השלבים מהאיסוף והלאה שבהם גם אחרים רשאים להשתתף.

ויקתו אליך - מונח תלישא-קטנה, המלמדים כאן על שני שיעורים, ו/או שיעור ומחיצה / חציצה. **שיעור מספר השערות הפוסלות בפרה אדומה ושיעור גובה האדום המכשיר והלא אדום שלא פוסל**. מסורת בידינו ששתי שערות לא אדומות בפרה אדומה פוסלות כפי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** .... ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום, הוא כדי שיהיה ניטלות בפי הזוג. וכן הלכה:

שתי שערות לבנות במראה צרעת הם סימן טומאה והן דוגמא למקום אחר בתורה העוסק בשתי שערות וגובהן הפוסל. הלימוד מבוסס על **(ויקרא תוריע יג, ג) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע בְּעוֹר-הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בִּנְגַע** קדמא ואולא מצייר שתי שערות **הַפֶּה** **וְלֶבֶן** – מונח פסק מצייר סמיכות לבנוניות השער בעיקרון (בשרשן) ולא בראשן. אלא שדגיש שההלכה נקבעה שבצרעת גובה הלבנונית בשער הוא כלשהו לעומת פרה אדומה שבה גובהן כדי ניטלה בזוג.

שיעור כדי ניטלה בזוג (במספרים).
ההסבר הבא **פְּרָה אֲרָפָה** - קדמא ואולא, כעין כלל, תולה מראה אדום בשער ומהתוכן משמע שכל השער אדום תמים – שלם. וע"פ **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"א** אם היו בה (בפרה) **שתי שערות שחורות או לבנות פסולה**. אבל ע"פ **משנה פרה פ"ב מ"ה** הפסילה תהיה אם שתי השערות גדלות בגומא אחת, היינו סמוכות, המרוזז בתבנית הטעמים של **פְּרָה אֲרָפָה** - קדמא ואולא, תבנית המציירת שתי שערות במקום אחד, סמוכות. המשנה מלמדת שלא תהיה פסילה אם עיקרן (החלק הקרוב לעור) של אותן שתי שערות אדום עד כדי שיעור ניטלה בזוג, **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ג** ... וגו' במספרים את ראשן המשחיר ואינו חושש משום גיזה בקדשים שאין כוונתו לגזו. ויתירה מזה פסק **רמב"ם הלפ"א פ"א ה"ד** וצריך שישאר מן המאדים כדי שינטל בזוג שכל שורה שאינה ניטלת בזוג הרי היא כאילו אינה, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות שאינן נלקטין בזוג הרי זו כשירה. [השגת הראב"ד. וצריך שישאר. זה אינו מחוור שהרי אני רואה במשנה ר"ע אומר אפילו ד' וה' והן מפוזרות יתלוש אלמא לא בעי שיעור ואי איתא למילתא כשהן בגומא אחת איתא. לפי השגת הראב"ד שערות קצרות אלו זה כשהן בגומא אחת.
פי' **רע"ב פרה פ"ב מ"ה** כי גם דברי ר"ע **אפילו ד' וה'** והן **מפוזרות** יתלוש וגם מה ש-**ר' אליעזר אומר אפילו חמשים** - כלומר אפילו טובא והן מפוזרות, יתלוש. אין הלכה כמותם אלא ההלכה כתנא קמא שרק עד שתי שערות לא אדומות שאפשר לקצצן וישאר כדי ניטלה בזוג מותרות.

להלן חישוב שיעור כדי ניטלת זוג:
תבנית הטעמים **ויקתו אליך** – תלישא-קטנה, ... **אֲשֶׁר לֹא-עֲלָה** – תביר, מרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני. אפשר כי מרמז לשיעור כדי ניטלת זוג. **אליך** – גי' 61, **אֲשֶׁר** – גי' 501, היחס $501 / 61 = 0.121756487$ היינו כשמינית.
היות והכתוב לא פירש שיעור אזלינן בחר השיעור הנמוך. אם נאמר כי זה שמינית מאורך של אצבע שהוא לרב חיים נאה 1.91 ס"מ אזי המכפלה $0.121756487 * 1.91 = 0.23255489$ ס"מ ערך מקורב לשיעור כדי ניטלת זוג.

שיעור דומה של כדי ניטלת זוג מרוזז במצורע ע"פ **משנה נגעים פ"ד מ"ד** שתי שערות עקרן משחיר וראשן מלבין טהור **עקרון מלבין וראשן משחיר טמא כמה יהא בלבנונית רבי מאיר אומר כל שהוצ' שמעון אומר כדי לקרנן בזוג** (מספרים) וגו' ואף שאין הלכה כר"ש, נמצאת בפסוק **(וי' תר' ג, ד) ואם-בהרת – תרסא (גי' 654) ... הַכֹּהֵן** – תביר (גי' 80), תבנית המרמזת לאפשרות של חישוב חשבוני כגון היחס $80 / 654 = 0.122324$ ונראה כי הוא כשמינית אצבע היינו כ-2.3 – 3.0 מ"מ, שהוא כנראה שיעור כדי ניטלה בזוג.
(וי' תר' ג, ד) ואם-בהרת לבנה הוא בעור פשוט וְעַמֵּק אֵין-מֶרְאָה מִן-הָעוֹר וְשָׁעַרָה לֹא-הַפֶּה לָבֵן וְהַסְּגִיר הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע שְׂבַעַת יָמִים:
תְּמִימָה – רביעי, ז"א נראה ללמוד רביעי עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפוזרות.

אלא אפשר כי **תְּמִימָה** – רביעי, ז"א נראה ללמוד רביעי עבור שערות כדעת רבי עקיבא על ארבע וחמש שערות מפוזרות.
פרה פ"א ה"א מצות פרה אדומה שתייה בת ארבע שנים או שלוש, ואם היתה זקנה כשרה, **ובמשנה** רבי יהושע סבר שהפרה האדומה גם צריכה להיות **שלישית** ואמר בן עזאי אני אפרש אם אומר אתה שלישית לאחרות במנין וכשאתה אומר **שלישית בת שלש שנים** כלומר מועדף לכל היותר בשנתה הרביעית.
אפשר כי יש עוד שיעור של משקל לשון (חוט הכריכה) שני התולעת שכורכים על עץ ארוז ואזוב כנאמר ב-**בבלי יומא מג, ב** ... כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן:
(מג, ב) של פרה – **משקל עשרה זוז**, ושל שעיר המשתלח – **משקל שני סלעים**, ושל מצורע – **משקל שקל**.

ההסבר הבא מוסיף מחיצה / חציצה
כתב **רמב"ם טהרה הלכות פרה אדומה פ"א ה"ו** ... הייתה בה יבלת וחתכה אע"פ שצמח במקומה שער אדום, פסולה **אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מוּם** – מהפך פשטא זקא-קטן, **לִימוּד** כפשוטו על מום קבוע הפוסל בקדשי מזבח גם פוסל בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח, **לימוד** היוצא מפשוטו בא ללמד כי יבלת מהסוג של מום עובר שאפשר לעקרה לשם קדשי מזבח והקרבת לא יפסל, בפרה אדומה אף שאינה קדשי מזבח אותה יבלת היא **מחיצה / חציצה** הפוסלת בשלימות האדמומיות ואף אם תעקר ויעלה שער אדום תחתיה פוסלת את הפרה האדומה.
אֲשֶׁר – תביר, בא למעט בצווי **לֹא-עֲלָה עֲלֶיהָ עֵל** – מרכא טפחא, תור לרבות מיני דברים ופעולות העולים לפוסלה. המיעוט שבטעם מלת **אֲשֶׁר** יהיה פעולות לצורך הפרה שלא פוסלים, ופעולות שלא לצרכה אבל שלא רצון הבעלים, כמו ש-**כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פרה: (פרק א) זה הכלל כל שהוא לצרכה כשרה ולצורך אחר פסולה**.
עֵל – סלוק, מגביל מיני עול פוסלים, נעשה בה מלאכה מאליה או שעלה עליה עול מאליו, **אם מרצונו פסולה**, **אם לא לרצונו כשרה**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מנח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מנח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישיה; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב **מדות דר'** אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.4 במדבר חקת י"ט,א

במ' חקת י"ט

[ב] **זאת חקת התורה אשר-צנה ה' לאמר דברו אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה גדולה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה עול:** הגמרא מבררת רבויים ומיעוטים הנלמדים מהקרא [ב] **זאת חקת התורה** ... שחיטה בור כשרה או פסולה? לשיטת רב משחיטה באלעזר ממעט אשה וכך גם ממעט זר.

בבלי יומא מבב, איתמר, שחיטת פרה בור, רבי אמי אמר: כשרה, ורבי יצחק נפחא אמר: פסולה. עולא אמר: כשרה, ואמרי לה: פסולה. **מתיב רבי יהושע בר אבא לסיועיה לרב (רש"י) דאמר: פרה שחיטה בור פסולה:** אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש, ואין כשרין אלא ביום (רש"י דכתיב (ט"ז, א) **הוא יתפא-בו ביום השלישי**), מניין לרבות (את הפעולות) שחיטתה, וקבלת דמה, והזאת דמה, ושריפתה, והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת (רש"י: דלא יהיו כשרין אלא ביום, דאילו לענין באשה כבאיש אינו אצטרף לרבווי, דכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן) - תלמוד לומר (ט"ז, א) **תורה זאת חקת התורה** תורה אחת לכל עבודתה). יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש - תלמוד לומר (ט"ז, א) **זאת רש"י:** את הכתוב כאן קיים, ואל תוסיף). ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריבה הכתוב ומיעט, אמרת: הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה (רש"י: שפסול הלילה מפורש בו). מה הזאת מימיה - אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום, אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת, הואיל ואין כשרין באשה כבאיש (רש"י: כדלקמן: (ט"ז, א) **ולקח אזוב וקבל במים איש טהור**) - אין כשרין אלא ביום (ורק באיש) ומוציא אני אסיפת אפרה ומלוי מים וקידוש, הואיל וכשרין באשה כבאיש - (או שיהיו) כשרין נמי ביום ובלילה. והאי מאי תיובתא? אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר - הזאת מימיה תוכיח, שפסולין באשה וכשרין בזר! - אמר אביי, היינו תיובתיה: אשה מאי טעמא - אלעזר ולא אשה (רש"י: ועל כרחך (ט"ז, א) **ושחט אתה לפניו** אלעזר קא דריש ליה תנא כרב, דאי שיהא אחר שוחט ואלעזר רואה כדריש שמואל - מהיכא ממעט אשה, אלא מאלעזר דריש ליה תנא, וכי היכי דמעט אשה מהכא ממעטין נמי זר), זר נמי - אלעזר ולא זר.

(ט"ז, א) **תורה** - זקא-קטן, יש שתי קבוצות אנשים למעשי פרה אדומה (א) הכהנים כשרים לכל מעשי פרה אדומה, (ב) יש אנשים שאינם כהנים הכשרים רק לחלק מהעבודות וגם בתוך כך פלוני או פלונית עשויים להיות כשרים לעבודה מסוימת ופסולים בעבודה אחרת.

(ט"ז, א) **ושחט אתה לפניו** - המלה מלמדת בשיטת רב שלא יסיח דעת, טעם סלוק, מגביל. בשיטת רב מגביל שחיטה לאלעזר ובכך פוסל שחיטה באשה זור.

[ג] ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-מחוזיך לפניה ושחט אתה לפניו:

בבלי יומא מבב, במעשה פרה אדומה והשימוש באפרה למי נדה

אמר עולא: כל הפרשה כולה, **משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא:** (במ' חקת י"ט, א) **ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן** - אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר. איכא דאמרי: לדורות ככהן גדול, ואיכא דאמרי לדורות ככהן הדיוט. בשלמא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט - שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול - מנא ליה? - גמר (במ' חקת י"ט, א) חקה (ממלת) חקה מיום הכפורים.

ונתתם אתה - מונח זקא-קטן, שתי דרשות (א) הפרה בדור המדבר באלעזר ולא כפרה לדורות ככהן גדול או ככהן פשוט (ב) פרה אדומה מצד שהיא תמימה מתאימה להיות קדשי מזבח, ולולא היתה פרה אדומה לא הייתה יוצאת מידי מזבח, אבל בגלל שהיא פרה אדומה היא קדשי בדק הבית שאין עליה קדושת הגוף כקדשי מזבח, ולכן אף שכבר קדשה אין עבירה בהוצאתה מחוץ למקדש (אנציקלופדיה תלמודית כרך ט, [העמדה והערכה] טור תרס).

(במ' חקת י"ט, א) **והוציא אתה** - שלא יוציא אחרת עמה, כדתנן: לא היתה פרה רוצה לצאת - אין מוציאין עמה שחורה, שלא יאמרו שחורה שחטו. ואין מוציאין עמה אדומה - שלא יאמרו שתיים שחטו.

בפסוק (ט"ז, א) מלת אותה שלוש פעמים. תיב"ע מתרגם המופע השני של אותה **והוציא אתה** - ויהפך יתה לחודא - ויוציא אותה לבדה רבי אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במ' חקת י"ט, א) **אתה** - לבדה. ותנא קמא, הא כתיב **אתה**! - מאן תנא קמא - רבי שמעון היא, דדריש טעמיה דקרא

והוציא אתה אל-מחוזיך לפניה - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, שתי דרשות. (א) אפשר כי בא ללמד שהייתה פרה אדומה מוציא אותה מידי מזבח ואינה צריכה העמדה והערכה אם נמצא שהיא לא נחוצה. (ב) **והוציא אתה** - מהפך פשטא, בתפקיד טעמא דקרא לכתוב בתחילת הפסוק שבו נאמר (במ' חקת י"ט, א) **ונתתם אתה** אז אפשר היה לכתוב והוציאה, אבל כתוב **והוציא אתה** לכן מלת אותה יתירה ונדרשת כטעמא דקרא על חלק הפסוק שלפניה ומלמד על יחידות בנתינה ויחידות בהוצאה.

- מאי בינייהו? - איכא בינייהו (**בבלי יומא מגא**) דאפיק (שהוציא) חמור בהדה. (במ' חקת י"ט, א) **ושחט אתה** - שלא ישחוט אחרת עמה. (מלת **אתה** ממעט פרה אחרת משחיטה במעמד זה, תבנית הטעמים **ושחט אתה** - מרכא טפחא, יתור לרבות שחיטה בור כשמואל להלן)

לפניו, (סלוק, מגביל) לרב - שלא יסיח דעתו ממנה, (סלוק, מגביל) לשמואל - שיהא זר שוחט ואלעזר רואה (שחיטה בהשגחה). [ד] **ולקח אלעזר הכהן מדמה פאצפצעו**, לשמואל (אם זר שחט הכתוב) - לאהדוריה (חזור) לאלעזר (לקבל הדם ולהזות), לרב - הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו כהן הדיוט (כשר לקבלת דם הזאה).

[ו] **ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת**, לשמואל - דאפילו ככהן הדיוט, לרב - איצטרף, סלקא דעתך אמינא: כיון דלאו גופה דפרה נינהו - לא ליבעי כהן, קא משמע לן. [ז] **וכבס בגדיו הכהן** - בכיהונו. **ושמא הכהן עד-הערב** - כהן בכיהונו, לדורות. הניחא למאן דאמר לדורות ככהן הדיוט - שפיר, אלא למאן דאמר לדורות ככהן גדול, השתא כהן גדול בעינן - בכיהונו מיבעיא? - אין, מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא. (הקל וחומר על כ"ג שלא צריך להזכיר שוב כהן נדחה ע"י הקרא הבא) [ט] **ואסרו איש טהור את אפר הפרה והניח**; איש - להכשיר את הזר, טהור - להכשיר את האשה, והניח - מי שיש בו דעת להניח, יצאו חרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת להניח. תנן התם: הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. מאי טעמא דרבנן? דכתיב [יז] **ולקח לוטמא מעפר שרפת החטאת**, הנך דפסלי לך באסיפה - פסלי לך בקידוש, והנך דאכשירי לך באסיפה - אכשירי לך בקידוש. - ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי **ולקח** דאפילו קטן דפסלי לך התם, הכא כשר. אשה מנא ליה? ונתן ולא ונתנה. ורבנן, אי כתב רחמנא ולקח ונתן, הוה אמינא: עד דשקיל חד ויהיב חד, כתב רחמנא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש בפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

וְלִקְחָהּ ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו - הוה אמינא: עד דשקלי תרי ויהבי תרי, כתב רחמנא: **[יז] וְלִקְחָהּ ... וְיָתֵן**, דאפילו שקלי תרי ויהיב חד. **[יח] וְלִקְחָהּ אַזְוִב וְשָׂבֵל בְּמִים אִישׁ שְׁהוּרָא** לרבנן: איש ולא אשה, טהור - להכשיר את הקטן. ולרבי יהודה: איש ולא קטן, טהור להכשיר את האשה. מיתביי: הכל כשרין להזות חוץ מטומטום, ואנדרוגינוס, ואשה. וקטן (שיש) (מסורת הש"ס: [שאין]) בו דעת - אשה מסיעתו ומזה.

בבלי יומא מגב,

ולא פליג רבי יהודה! אמר אביי: כיון דאמר מר משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא - פליג. **(ט;ט)** **וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא**, **טְהַר** - מכלל שהוא טמא, לימד על טבול יום שכשר בפרה.

(ט;ט) **וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות, באחת מהן מוציא את הכתוב מפשטו **וְהִנֵּה הַטְּהַר** – לימד על טבול יום שכשר בפרה. כלומר כבר טבל וניטהר ולכן אינו מטמא אבל חסר הערב שמש. אמר רבי אסי: כי הוה בה רבי יוחנן וריש לקיש בפרה, לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא, אלא אמרי: משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא. תני תנא קמיה דרבי יוחנן: כל השחיטות כשרות בור, חוץ משל פרה. אמר ליה רבי יוחנן: פוק תני לברא! לא מצינו שחיטה בזר פסולה. ורבי יוחנן, לא מיבעיא לתנא דלא ציית - אלא אפילו לרביה לא ציית. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק: שחיטת פרה בזר - פסולה. ואני אומר: כשירה. לא מצינו שחיטה שפסולה בזר.

[ו] וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אֲרָז וְאֹזֵב וְשָׂנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׂלִיךְ אֶל-תוֹךְ שְׂרַפַת הַפָּרָה:
[ז] וְכִבְּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְאַחַר יָבֵא אֶל-הַמִּטְחָנָה וְטָמְא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
[ח] וְהִשְׁתַּרְף אֹתָהּ וְכִבְּס בְּגָדָיו בְּמִים וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב:

ספרי דבי רב חקת פיסקא קנד ... ורבי יהודה אומר ישרף שלא ימעיט את העצים, מרבה הוא לה חבילי אזוב וחבילי אזוב יון בשביל לרבות העפר. ... אזוב. ולא אזוב יון .... ולא אזוב שיש לו שם לווי. וגו'.

מדרש אנדה (בבוב) במדבר פרק יט

(ט;ט) **וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אֲרָז וְאֹזֵב**. ואוסף האפר ולוקח מעפר שריפת החטאת והמזה מי הנדה, ושנינו כל המתעסקין בפרה מטמאין בגדים, ולכן היו בה כיבוסיין שבעה, וטבילות גופיהן שבעה, וטהורים היו צריכים להיות להם מתחלה כל השבעה, וכולם נטמאו גופיהם של ז'. הרי מ"ט כנגד פרשה פרה שהיא מזוקקת שבעתים, שהם מ"ט, ... ולמה משליך אל תוך שריפת הפרה, להרבות אפרה ולא היה זורקם עד שתצאת האור ברובה, והמשליך היה מראה לכל ואומר שלשה פעמים ארו זה, וכן היה אומר לכל מין ומין **רלב"ג (ט;ט-ח) וְכִבְּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים** וגו' - למדנו מזה שהמשליך עץ הארז והאזוב ושני התולעת אל תוך שרפת הפרה טעון כבוס בגדים. ואחר זה שב לבאר, ש-**הַשְּׂרַפָּה (ט;ט)** את הפרה טעון גם כן כבוס בגדים, והאוסף את אפר הפרה גם כן טעון כבוס בגדים (ראה להלן, ט), הנושא את מי הנדה גם כן (ראה להלן, כא); וזה ממה שיוורה, שכל העוסקים בפרה טעונים כבוס בגדים. עם שהוא אפשר שיהיה אמרו **(ט;ט) וְכִבְּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן** - שב אל המוציא אותה והשוחטה והמזה מדמה, ויהיה אמרו **(ט;ט) וְהִשְׁתַּרְף אֹתָהּ** - שב אל **הַשְּׂרַפָּה** הפרה והמשליך אל תוך שרפתה וגו'

אוצר החכמה, חבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697 ובשקלים פ"ד מ"ב תנן דפרה אדומה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית באין מתרומת הלשכה, ובתו"ז יומא סז,א כתב דהיינו לשון של זהורית של שעיר המשתלח לעזאזל, וכ"ה בר"מ פ"ד שקלים ה"א, אכן הער"ב שם ובגבורת ארי ביומא כתבו דהיינו לשון של פרה אשר השליך אל תוך שריפתה וגו' לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה וגו'

(ט;ט) וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע דברים אשר **וְהַשְּׂלִיךְ אֶל-תוֹךְ שְׂרַפַת הַפָּרָה**: כאשר הקרא מונה רק שלושה **עִץ אֲרָז וְאֹזֵב וְשָׂנִי תוֹלַעַת** אפשר כי רבוי העצים, ורבוי האזוב וגם איזוב יון לפי הפעם הראשונה בספרי הם הדבר הרביעי והחמישי המושלכים. אפשר כי גם לשון של זהורית אשר אינה באה מהלכות קרבן הפרה, כי אם מהלכות טהרת הפרה **(אוצר החכמה, חבצלת השרון, מרדכי קרליבך, ע' 697)** אינה שני תולעת הנקרא גם כן לשון של זהורית אבל הוא מהלכות פרה אדומה, לכן אפשר שהוא דבר נוסף.

אבן עזרא (ט;ט) וְכִבְּס בְּגָדָיו - הכהן השורף. טט – פ"ל זה קשה כי טומאת השורף וטהרתו נלמד ב-(י"ח). אכן תיב"ע שייך את (ט;ט) אל הכהן השוחט ב-(י"ג), **תרגום יונתן (י) ויצבע לבושו פהנא דינכס** ית תורתא ונסחי בשריה בארבעין סוין דמוי ומן פתר קדין ייעול למשריטא ויהי מקסב פהנא הוהא קדם טיבוליה עד רמשא; ובתרגום התרגום **כתר יונתן (י) ויכבס בגדיו הכהן שישחט** את הפרה וירחץ את בשרו בארבעים סאה של מים ומן אחר כך יבוא למחנה ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב:

ובהמשך ה-**אבן עזרא (ט;ט) וְטָמְא הַכֹּהֵן** - וכבר ישב טמא (מעיסוקו בפרה אדומה, לראב"ע השורף, לתיב"ע השוחט ולרלב"ג המוציא השוחט המזה והמשליך). ויש אומר, שיהיה טמא עד הערב, שלא יאכל מן הקדשים: וכך גם ב-**תיב"ע** כמובא כאן בתרגום **כתר יונתן (י)** ויהיה טמא הכהן ההוא מלפני טבילתו עד הערב: **וְטָמְא הַכֹּהֵן** - מרכא טפחא, יתור לרבות טומאה של טבול יום על הטומאה של הכהן הבאה עליו מעיסוקו בפרה אדומה.

(ט;ט) וְכִבְּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים – רביע, בתפקיד של ארבע. ע"ר רלב"ג ארבעה כהנים המוציא את הפרה, והשוחטה, והמזה מדמה, והמשליך, שעד כאן לא הוזכר בהם כבוס בגדים וטבילה, צריכים כבוס בגדים וטבילה כמו המשליך שבו מוזכר הדבר. הכהן השורף מוזכר בו לעצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תנ"ך, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 במדבר חקת יט,א (התשע"ה)

במדבר חקת יט,ח – י:

[ח] והשקף אתה וכבס בנדיו פמים ורחץ בשרו פמים וטמא עד-הערב:

[ט] ואקפו איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ לפתחה במקום טהור

והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

[י] וכבס האסף את-אפר הפרה את-בנדיו וטמא עד-הערב והיתה לבני ישראל ולגד הנגר בתוכם לחקת עולם:

(ט,ט) ואקפו – מונח פסק, הוא כעין כתוב סדור שנחלק, כאן מצרף מלה זאת אל הכתוב בסיפא של (יט,ח) ואז הקריאה תהיה (ט,ח) ורחץ

בשרו פמים וטמא עד-הערב: (ט,ט) ואקפו היינו שגם האוסף אפר פרה צריך טבילה, שהרי כתוב ב-(ט,ט) וכבס האסף את-אפר

הפרה את-בנדיו וטמא עד-הערב, ולא מצויין שצריך גם טבילת הגוף. והוא אמינא שטומאת האוסף פורחת מאליה. אכן תרגום יונתן

על לשון (ט,ט) וטמא עד-הערב תרגם ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא (יהיה טמא, קודם הטבילה, עד הערב (הטבילה מעבירה אותו לדרגת טבול יום)) ואותה לשון הוסיף בתרגום (יט,י) אף שלא נאמר בכתוב, להבהיר כי האוסף חייב טבילה.

(ח) וקנהא דמתעסק ביקדמא יצבע לבושו בארבעין סווין דמוי ונסחי בישריה בארבעין סווין דמוי ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא:

(י) ויצבע פנהא דכניש ית קטמא דתורתא ית לבושו ויהי מסאב קדם טבוליה עד רמשא ותהי לככותא לבני ישראל ולגזירא דתגירון ביניהון לקיים עלם:

אבן עזרא גם כן מבהיר שהאוסף צריך טבילה בפרשו (ט,ט) וטמא עד-הערב - ואחר שאמר שיכבס את בגדיו, אין צורך להזכיר שירחץ במים.

במדבר חקת יט,ט:

ואקפו איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ לפתחה במקום טהור

והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

(ט,ט) ואקפו – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) איש טהור – מונח רביע

מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק. כאן לקריאה של הכתוב פעם ללא טעם פסק ופעם עם טעם פסק.

קריאה ללא טעם פסק (ט,ט) ואקפו מונח איש טהור – מונח רביע, משמעותה שלאוסף צריך איש טהור והרבוים ממנו.

(ט,ט) ואקפו – מונח איש טהור – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא

מגא האנשים הכשרים לאוסף אפר פרה אדומה (יט,ט) הם גם הכשרים למלא מים ולקדש (יט,יז), ולהזות (יט,ט). ואלו הם: לתנא קמא: כהן, זר, אשה, עבד, אנדרונוס. הרי חמישה. רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרונוס, הרי ארבעה. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי חמישה.

קריאה עם טעם פסק (ט,ט) ואקפו – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), איש טהור – מונח רביע, מלמדת כי כל הפעולות

בפרה אדומה עד סיום אסיפת אפר הפרה מטמאות גוף ובגדים, אבל אחרי הפסק, היינו אחרי סיום איסוף האפר, רוב הפעולות אינן

מטמאות (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה והזאה עצמה, הנוגע בשיעור שלא לצורך – טמא, המטלטל פחות משיעור הזאה טמא).

ומהפסוק (ט,ט) נדרש כי האסף והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

[ט] ואקפו איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ לפתחה במקום טהור והיתה לעדת בני-ישראל למשמרת למי נדה

חטאת הוא:

את אפר הפרה - את יתיב – בתפקיד בדווקא שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה

(רלב"ג) אפר הפרה – מונח זקא-קטן, שני דברים: א' הפרה, ב' ו-כל הנשרף עמה אפר הפרה, כי הם דברים נטפלים לה. (רלב"ג)

ראה יתיב

(ט,ט) ... והניח מחוץ לפתחה במקום טהור

(ט,ט) ... והניח – תביר, מהמלה נדרש לפי שבאסיפה התורה הקלה, שלא יהיה בכהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח.

מחוץ לפתחה – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל אם תנאי במקום טהור - רוצה לומר, שלא יהיה המקום

ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו במקום טהור,

והתורה דקדקה על מקומו שיהיה טהור (רלב"ג). ט - במקום – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה

ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו טהור – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה

טהור ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע).

(ט,ט) והיתה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש

באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט,ט), ואילו אפר הפרה טמא (ט,ט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא:

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד בעל בחינה נעלה לרמוז שהאפר הנשמר הוא כקדשים ליאסר בהנאה (ראה ספ"ב ככד).

וכן המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה אם או בשעת הכנתם משעת המילוי קודם לערבובם עם האפר.

והיתה – תלישא-גדולה, ע"פ תוספות יום טוב אהלות פרק ה ולחטאת מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי לעדת –

קדמא - לכתחילה מדאורייתא הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן.

והיתה – תלישא-גדולה, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה לעדת – קדמא, ע"פ משנה פרה פ"ג,מ"א מי נדה להזייה על כהן

השורף את הפרה יש בם אפר פרת משה לפחות ביום ההזייה הראשון.

ב"ה טוב טעם ודעת גדולה (ט"ו) כי במצוות האמנותי – הוללים ק"ט, שם: שמעו המקרא והתורה שבעל פה, התש"ס – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(יט,ט) ... לעניות – קדמא, **בני-ישׂראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן מקומות שמירת אפשר הפרה, עם הלכה שווה לפרטיה, ביחס ל- **תפארת הווא** – מרכא סלוק.
ל- **תפארת הווא** – מרכא סלוק, ע"פ **רש"י** בכל מקום שהאפר נשמר הוא **קדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב קכד**)..

ע"פ **משנה פרה פ"ד מ"ד** נלמד מ- **תפארת הווא**: שכשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה כך **למי נדה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. **תפארת הווא**: – מרכא סלוק מאפיין את הכתוב לפניו **למי נדה** – מרכא טפחא.

[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:
[יז] וְלִקְחוּ לְטָמֵא מֵעַפֵּר שְׂרָפַת הַחֲטָאת וְנָתַן עֲלֵיו מִים חַיִּים אֶל-כָּלִי:

(יט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק **(יט,ט) לְמִי נְדָה תְּפִאֵת הווא**: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-**(ט,כא) וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנְּדָה וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגִּיעַ בְּמִי הַנְּדָה יִטְמֵא עַד-הָעֶרֶב:**

(יט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלפניו לפסוק **(יט,ט) לְמִי נְדָה תְּפִאֵת הווא**: שיעור כדי טבילת האזוב והזאה, והמטלטל יותר מזה שלא לצורך הזאה נטמא ובפחות מזה טהור, דבר הנדרש ב-**(ט,כא) וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי-הַנְּדָה וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגִּיעַ בְּמִי הַנְּדָה יִטְמֵא עַד-הָעֶרֶב:**

(יט,ט) וְכִבֵּס – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלאחריו – ה' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך
(יט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה – קדמא מהפך פשטא, כעין כתוב שחברו שלפניו מלמד עליו, כאן מיבא תכונה מהכתוב לפניו והיא לימוד הק"ו מהמשליך והשורף, והכתוב עצמו מלמד הדרשה הנוספת כלהלן.

(יט,ט) הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה ע"פ **[ספרי במדבר פיסקא קנד]** הקרא יתר, כי כבר יש למוד בקל וחומר מהמשליך והשורף, שהם מטמאים בגדיהם, לא כל שכן שהאוסף הנוגע באפר שמתמא בגדיו, ונכתב **הָאֹסֶף** וגו' כדי ללמוד ממנו דרשות אחרות: (א) אפשר כי **(יט,ט) וְהִיָּתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מונח רביעי, כעין מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו יצא. אפשר שמלמד על עצמו כ-**[ספרי במדבר פיסקא קנד]** המסיט אפר עד שלא כונס מטמא בגדיו, (ב) שאין עונשין מן הדין, אך הגר"א מוחק המלים "ואין עונשין מן הדין" בספרי, והלכה זאת נלמדת מ-**(וי' קדשים כז) אֶת-אֲחֵהוּ** היתירה, ולכן נשארה דרשה (א) בלבד.

(יט,ט) וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם – תביר מרכא טפחא **לְחֻקַּת עוֹלָם**: – מרכא סלוק, **הַגֵּר בְּתוֹכָם** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות ע"פ **סיפרי במדבר פיסקא קנד** לרבות על ישראל את הגרים לכל מעשי הפרה: כאן להשתתף באסוף, ובפעולות אחרי הכינוס ע"י טהורים (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה להזאה וההזאה עצמה)
וְלִגְר – תביר מחלק בין מעשי פרה. **משנה פרה פ"ד מ"ד** מעשיה ביום ובכהן ... עד שתעשה אפר ופי' קהתי מעשי הפרה אינם אלא ביום ולא בלילה, חוץ מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה. וכל מעשי הפרה בכהן, משעת השחיטה עד שתעשה אפר, אבל אסיפת האפר ומילוי המים והקידוש כולם כשרים בזר וגו'
וְלִגְר – מחלק בין מעשי פרה, עד שתעשה אפר חובה בכהן וביום, מאסיפת אפרה, והמילוי מים והקידוש (ליתן האפר בתוך המים) שכל זה מותר בלילה .. וכולם כשרים בזר בכל ישראל טהורים ובהם גרים.

מקורות
ספרי במדבר פיסקא קנד

[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה בא הכתוב ולימד על האוסף את אפר הפרה שמתמא בגדים הא עד שלא יאמר יש לי (ללמוד) בדין (בקל וחומר) אם המשליך את האזוב (לפני השרפה) מטמא בגדים האוסף את אפר הפרה (אחרי השרפה) לא יטמא בגדים (?) אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין (מקל וחומר, ואין עונשין מקו"ח) לכך נאמר **[י] וְכִבֵּס הָאֹסֶף אֶת-אֶפֶר הַפְּרָה** ללמדך שאין עונשים מן הדין ד"א בא הכתוב ולימד על האוסף את האפר שמתמא בהיסט.

פרה פ"ג מ"א [א] שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת ומזין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם (בהלל)
ר' יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד ר' חנינא סגן הכהנים אומר על כהן השורף את הפרה מזין כל שבעת הימים ועל של יוה"כ לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

פירוש המשנה לרמב"ם פרה פ"ג מ"א ומזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם רוצה לומר אפר פרות אדומות שנעשו מימות משה עד אותו הזמן, וגו' ... ור' יוסי אומר שאין להקיש הזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה, ולפיכך אומר בשלישי ובשביעי בלבד מזין עליו. וכך סובר ר' חניניה סגן הכהנים, אלא שהוא אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום מחמת חומר מעלת הפרה וכדי להראות בה קדושה נוספת כמו שיש לה מעלה על הקודש כמו שבארנו בחגיגה, והוא אמרם בטעם הדבר מעלה יתרה. והלכה כר'
חנניה סגן הכהנים. ובתוספתא כהן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו. כל זה הדור למעלתה מפני הטעם שאמרנו והוא כשי לא יזלזלו בה.

תוספות יום טוב אהלות פרק ה' ולחטאת - פירש הר"ב דכתיב והיתה לעדת בני ישראל כו'. אסמכתא בעלמא שכל מה שאין ע"ה נאמן אינו אלא מדרבנן. וז"ל הרמב"ם [בפירושו] וסמכו בזה לאמרו יתברך והיתה לעדת וגו':
שהכל נאמנין על החטאת - לא ידעתי למה לא תנן על הקדש ועל החטאת. ודוחק לומר דמשום דבחטאת יש להם אסמכתא דמשה דייק למנגט לחטאת. ועוד דאדרבה כ"ש דה"ל למנגט לקדש דהוה רבותא שאין לו אסמכתא. ומצאתי בדברי מהר"ם וז"ל פתח בקדש וחטאת וסיים בחטאת לחודיה נראה לפי שהטעם תלוי בחטאת שלא יהא כל אחד שורף פרה אדומה לעצמו. א"נ רבותא נקט דאפילו על החטאת נאמנין כ"ש לקדש ע"כ:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פרה פרק ה' [א] ... וכבר קדם לך באהלות שהכל נאמנין על כלי חטאת שהוא טהור שנ' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת, כל ישראל ראוין לשמרה, לפיכך אפילו הביא עם הארץ כלי מביתו ואמר זה טהור לחטאת הרי זה נאמן. והלכה כר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרנא – שנוי ואו רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תרא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 במדבר חקת יט"א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט"א, והשקפה אלה יכבס בנדריו במים ורתחן בשרו במים ושמא עד-הערב:

תורה תמימה (ט"ט) והשקפה אלה – מה ת"ל והשקפה אלה⁽¹⁾, בא הכתוב ולמד על כל העוסקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהיו טעונים תכבוסת בגדים ורחיצת גוף והערב שמש⁽²⁾ [ספרי: (טט): ע"פ ספרי זוטא יש לסייג ולומר שרק מי שעסק בפרה במשך זמן של שרפת כזית כלשהו ממנה נטמא ומטמא בגדיו ולכן יטבול ויטבול בגדיו) ת"ת הערה לז' כי הלא ק"ו הוא ממשליך את האזוב (יטו) שטעון כבוס בגדים וכש"כ השורף את הפרה:

ת"ת הערה לח' ומה דכתיב כבוס בגדים באוסף את האפר (ט"ט): יתר על יתר) יש דרשה על זה בספרי, יעו"ש:

תורה תמימה (ט"ט) יכבס בנדריו – בגדיו ולא בגדים המנוגעים⁽³⁾ [ספרי:]

ת"ת הערה לט' ר"ל שהשורף בגדי מנוגע ומצורע א"צ לכבס בגדים, ואיצטרך לאשמעינו זה משום דאל"ה הוי ילפינן בק"ו ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה מטמא בגדים, בגדים המנוגעים שמטמאין במגע אינו דין שהשורפם יטמא בגדים:

אמנם ספרי דרש היתור רק על (ט"ט) והשקפה אלה אבל לפי פ' ת"ת כל הכתוב והשקפה אלה יכבס בנדריו בשרו ורתחן בשרו במים יתר וכולו לדרשה, וזה מאפשר דרשה (א) טבילת כלים, שכאן מיוצגים במלת בגדים. דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן. דרשה (א) טבילת כלים שבתחילה בכיוון אחר. [ספרי במדבר חקת פיסקא קנד] (ט"ט) והשקפה אלה יכבס בנדריו ולא השורף בגדים המנוגעים, שהיה בדין (טט: ללמוד דרשה כגון ק"ו) ומה פרה שאינה מטמאה במגע השורפה (ט"ט) מטמא בגדים, בגדים המנוגעים שמטמאים במגע אינו דין שהשורפם מטמא בגדים? (טט: מנסה ללמוד משרפת פרה לשרפת בגדים מנוגעים ודוחה מפני גזרת הכתוב) ת"ל (ט"ט) והשקפה אלה יכבס בנדריו ולא השורף בגדים המנוגעים: [תול"ש ו-התורה"מ] מלת אלה יתירה ובאה למעט כי יכל לכתוב "והשורפה" יכבס בנדריו במים ולא בשרו במים, (ט"ט) במים (ט"ט) בניגון שני פעמים מה ת"ל שהיה בדין הואיל ואדם טעון טבילה וכלים טעונים טבילה (טט: הייתי אומר) מה אדם טובל בראוי לו (טט: 40 סאה ע"פ (י" מצ' ט, טט) נא'ש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתחן במים את-פל-בשרו ושמא עד-הערב): אף כלים טובלים בראוי להם (טט: בפחות מ-40 סאה) ת"ל (ט"ט) במים (ט"ט) בניגון שני פעמים מקום שאדם טובל, שם ידיים וכלים טובלין [בד"א במקוה אבל במעיין אדם טובל בראוי לו (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיה מכוסה במים כך גם) וכלים טובלין בראוי להן (טט: בפחות מ-40 סאה, העיקר שיהיו מכוסים במים).

פ' ב-תול"ש מה אדם טובל בראוי לו, גי' הילקוט בארבעים סאה, מדכתיב (י" מצ' ט, טט) ורתחן במים את-פל-בשרו מים שכל גופו עולה בהם וכמה הן אמה על אמה ברם ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה מ' סאה. (גמרא עירובין ד' יד.). אף כלים טובלים בראוי להם. גי' הילקוט. כמה מסתפק להן בטבילתן אפי' אין בהם מ' סאה (ר"ה). מקום שאדם טובל שם ידיים וכלים. מטבילין ותיבות כראוי להם ליתא בילקוט. והיינו דגם בטבילת כלים וידים (ובילקוט גרים בגדים במקום ידים) בעינין מ' סאה, ועי' פסחים יז: דמן התורה פני רביעיית דחוי בו להטביל מחטין וצינוריות, אלא דרבנן הצריכו מ' סאה אפי' למחטין וצינוריות, ראה נזיר לח. וא"כ צ"ל דהדרשה דהכא אסמכתא בעלמא הוא. וכעיי' כתב הר"ש פ"א דמקואות מ"ז, יעו"ש. ובמדרה"ג נוסף: בד"א במקוה אבל במעיין אדם טובל בראוי לו וכלים טובלין בראוי להן. ועי' בתוס' נזיר מה. ד"ה בר, ומה דמבואר כאן דגם בטבילת ידיים בעינין מ' סאה, היינו הא דאיתא בחגיגה יח: נוטלים לידיים לחולין וכו'. וראה בב"י אורח"ס קנט. טור אורח חיים הלכות נטילת ידיים סימן קנט ... המטביל ידיו במ' סאה הראויין למקוה שפיר דמי ומברך על טבילת ידיים (יט) וכ"כ הרמב"ם ז"ל כל הצריך נו"י והטבילים במקוה א"צ דבר אחר ואם הטבילים במים שאין בהם שיעור מקוה או במים שאובין שבקרקע לא עשה ולא כלום שאין המים שאובין מטהרין את הידיים [צ"ל אלא] בנטילה:

ספרי זוטא (ט"ט) והשקפה, יכול המציית את האור (טט: ב-ספרי למד שכל העוסקים בפרה טעונים תכבוסת בגדים, אבל ספרי זוטא ממעט את מציית האור מלטמא בגדים) ת"ל אלה – אתה כולה (טט: מיעט את המציית או אולי יתמעט כל מי שלא עסק בשרפת כולה, לכן דורש), כשאמר (ט"ט) השקפה, (ט"ט) והשקפה לרבות כזית (לטמא בגדים)

(ט"ט) והשקפה אלה – (סלוק) מונח זקא-קטן והוא ואחריו ההלכה יכבס בנדריו במים ורתחן בשרו במים ושמא עד-הערב, תבנית טעמים המלמדת לכתוב לפניה ולכתוב לאחריה. אפשר כי תבנית הטעמים ללמוד אלפניה תסביר את דרשת [ירושלמי ב"מ פ"ז, ה"ו] לרבות שומרי הפרה לטמא בגדים דרשה שהיא לגמרי שלא כתוכן הכתוב לפניה עוסק במשליך לתוך שרפת הפרה. [ו] ולקח בפלגו עץ ארז ואזוב ושינן תולעת והשליך אל-הוד שרפת הפרה: [ז] וכבס בנדריו בפלגו ורתחן בשרו במים ואתר יבא אל-המקוה ושמא עד-הערב:

דרשה (ב) טומאת בגדי שומרים מרבנן [תול"ש [קא] ירושלמי ב"מ פ"ז, ה"ו]] (ט"ט) ושקפה הפכה עד-הערב, תני רב חייה ומסייע על רב הונא (דקסבר שומר כעושה מעשה דמי) (ט"ט) ושקפה הפכה עד-הערב לרבות את השומרים (של הפרה, פנ"מ) שיהו מטמאין בגדיו (כעושה מעשה שכל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאים בגדים, פנ"מ) (טט: כנראה בתנאי שעסקו בתפקידם כאשר נשרף כזית כלשהו מן הפרה). [בבלי בבא מציעא צגא] קא סבר: משמר לאו כעושה מעשה דמי. מתיב רב אחא בר רב הונא: המשמר את הפרה – מטמא בגדים. ואי אמרת משמר לאו כעושה מעשה דמי – אמאי מטמא בגדים? – אמר רבה בר עולא. גזירה שמא יזו בה אבר. רש"י המשמר פרה אדומה – משחיתתה ועד כינוס אפרה. מטמא בגדים שעליו – דתנן (פרה פ"ד מ"ד): כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים. גזירה שמא יזו בה אבר – ורבנן הוא דגזרו על הטומאה, ולא מדאורייתא (טט: וזה אינו מן התורה).

(ט"ט) והשקפה אלה יכבס בנדריו במים – ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנה) תבנית טעמים העשויה ללמד על היקש. ספרי דורש הקשת טבילת כלים (בגדים) לטבילת אדם מהמלים (ט"ט) במים (ט"ט) בניגון. אפשר שהרמז לעשות היקש נמצא בתבנית הטעמים פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים. וטבילת אדם במים נלמדת מטבילת בעל קרי (י" מצ' ט, טט) נא'ש בייחצא ממנו שכבת-זרע ורתחן במים את-פל-בשרו ושמא עד-הערב: אז טבילת אדם בעל קרי במקוה של 40 סאה (י" מצ' ט, טט) ורתחן במים, מלמדת ל- (במ' חקת יט, ט) ורתחן בשרו במים טבילת שורף פרה במקוה של 40 סאה, וזה מלמד ל- (במ' חקת יט, ט) יכבס בנדריו במים לטבילת כלים (בגדים) במקוה של 40 סאה.

אפשר שתחילה סבר התנא ללמוד במקום בהיקש, במידת קל וחומר, משרפת פרה לשריפת בגדים מנוגעים, שבשתי השרפות השורף מטמא בגדיו, אבל מגזרת הכתוב דחה הלימוד בקל וחומר ששורף הבגדים המנוגעים מטמא בגדיו. ולמד בהיקש מטבילת אדם לטבילת כלים. אבל הלימוד שהשורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו נשאר לכן אפשר לומר כי תבנית הטעמים של (ט"ט) והשקפה אלה – מונח זקא-קטן, טעם זקא-קטן בתפקיד שני לימודים והם: (א) השורף בגדים מנוגעים לא יכבס בגדיו (ב) השורף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח**: רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

כזית מככס בגדיו וצריך מלת השקפה כדי למעט מ-**אזניה** – אתה כולה. היינו שלא יטמא בגדים רק העוסק בשרפה ובקשור אליה עד שרפתה המלאה, אלא כל העוסקים בפרה שהיו בשעת שרפת כזית כלשהו ממנה מטמאים בגדים. אפשר שרבי זה מרומז בטעם מונח של **(ט, ט)** **והשקפה**, כעין מצב ביניים ללמד על משתתף שנוכח בשרפת זית כלשהו מהפרה.

במדבר חקת יט, ט - י: [ט] ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

[ו] **וכס האסף את אפר הפרה את-בגדיו וטמא עד-הערב והייתה לבגדי ישראל ולבגד הגר בתוכם לתקת עולם:** **(ט, ט)** – מונח פסק, הוא כעין כתוב סדור שנחלק, כאן בתפקיד צירוף מלה זאת אל הכתוב כסיפא של **(ט, ט)** ואז הקריאה תהיה **(ט, ט)** **וְרָחֵץ בַּשֶּׁהוּ בַמַּיִם וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב:** **(ט, ט)** **וְאָסַף אֶת-אֵפֶר הַפְּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב,** ולא מצויין שצריך גם טבילת הגוף. והוא אמינא שטומאת האוסף אפר פרה צריך טבילה, שהרי כתוב ב-**(ט, ט)** **וְכָסֵּהוּ אֶת-אֵפֶר הַפְּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמְא עַד-הָעֶרֶב,** ויהי מקצב קדם טבילה, ויהי טמא, קודם הטבילה, עד הערב (הטבילה מעבירה אותו לדרגת טבול יום)) **(ט, ט)** ואותה לשון הוסיף בתרגום **(ט, ט)** אף שלא נאמר בכתוב, להבהיר כי האוסף חייב טבילה. **(ח)** ובהקדמת העוסק ביקדמא יצבע לבושיו בארבעין סוויין דמוי יקסתי בישלריה בארבעין סוויין דמוי ויהי מקצב קדם טבילה עד רמשא: **(י)** ויצבע פקנא דכניש ית קטמא דתורתא ית לבושיו ויהי מקצב קדם טבילה עד רמשא וקטיא דלכותא לבגדי ישראל ולגיונריא דיתגיריון ביניהון לקיים על: **(אבן עזרא)** גם כן מבחיר שהאוסף צריך טבילה בפרשו **(ט, ט)** **וְאָסַף אֶת-אֵפֶר הַפְּרָה** – ואחר שאמר שיכבס את בגדיו, אין צורך להזכיר שירחץ במים. **(ט, ט)** **וְאָסַף** – מונח פסק (הנקרא גם מונח לגרמיה) **אֵישׁ טָהוֹר** – מונח רביע

מונח פסק הוא כעין כתוב סדור שנחלק. כאן תפקידו להורות על קריאה של הכתוב פעם ללא טעם פסק ופעם עם טעם פסק. קריאה ללא טעם פסק **(ט, ט)** **וְאָסַף מוֹנַח אֵישׁ טָהוֹר** – מונח רביע, משמעותה שלאוסף צריך איש טהור והרבייים ממנו. **(ט, ט)** **וְאָסַף** – מונח **אֵישׁ טָהוֹר** – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן נדרש ב-**משנה פרה פ"ד מ"ד ו-פ"ה מ"ד ו-בבלי יומא מגא**, האנשים הכשרים לאוסף אפר פרה אדומה **(ט, ט)** הם גם הכשרים למלא מים ולקדש **(י, י)**, ולהוות **(יט, יט)**. ואלו הם: לתנא קמא: כהן, זר, אשה, עבד, אנדרוגינוס. הרי **חמישה**, רבי יהודה פוסל אשה ומכשיר ילד שיש בו דעת להניח, וכן פוסל אנדרוגינוס, הרי **ארבעה**. וביומא מלמד שאם האשה פסולה היא יכולה לסייע לילד, הרי **חמישה**. קריאה עם טעם פסק **(ט, ט)** **וְאָסַף** – מונח פסק (כאן מתאים לו גם שמו מונח לגרמיה), **אֵישׁ טָהוֹר** – מונח רביע, מלמדת כי כל הפעולות בפרה אדומה עד סיום אסיפת אפר הפרה מטמאות גוף ובגדים, אבל אחרי הפסק, היינו אחרי סיום איסוף האפר, רוב הפעולות אינן מטמאות (העברה למשמרת, מילוי מים, קידוש, טילטול שיעור מי הזאה והזאה עצמה, הנוגע בשיעור שלא לצורך – טמא, המטלטל פחות משיעור הזאה טמא). ומתפסק **(ט, ט)** נדרש כי **האסף** והמסיט אפר פרה עד סיום האיסוף טמא ומטמא בגדיו.

את אפר הפרה – את יתיב – בתפקיד דווקא כך כפי' [רלב"ג] שאחר שנשרפה הפרה אין ראוי להוסיף בעצים כלל, כי אפרם לא יהיה אפר הפרה. ועוד ע"פ [רלב"ג] אפר הפרה – מונח זקא-קטן, שני דברים: (א) הפרה, (ב) ו-כל הנשרף עמה אפר הפרה, כי הם דברים נטפלים לה.

(ט, ט) ... והניח מחוץ למחנה במקום טהור

(ט, ט) ... והניח – תביר, מהמלה נדרש לפי שאבסיפה התורה הקלה, שלא יהיה ככהן החמירה ומיעטה מי שאין בו דעת להניח. **מחוץ למחנה** – מרכא טפחא, ריבה מקומות הנחת אפר פרה אדומה, אבל בתנאי כפי' **[רלב"ג] במקום טהור** – רוצה לומר, שלא יהיה המקום ההוא טמא; ולזה יתבאר שאם היה האפר תוך כלי חרש מוקף צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא טמא, שהרי אינו **במקום טהור**, והתורה דקדקה על מקומו שיהיה **טהור**. טט – **במקום** – מונח, מרבה הקפה בצמיד פתיל לכלי חרש בו מונח אפר פרה אדומה ואף-על-פי-כן האפר יהיה טמא אם יניחו במקום שאינו **טהור** – סלוק, מגביל התורה דקדקה על (מקום הנחת אפר פרה אדומה) שיהיה **טהור** ולא יהיה טמא כמו אהל מת (האם גם בבית המנוגע?).

(ט, ט) וְהִיָּתָה – תלישא-גדולה, מלמד אלפניו על תפקיד עוקר ותפקיד מחיצה, היינו עוקר הגנת המחיצה של צמיד פתיל על כלי חרש באוהל המת, שהנמצא בתוכו טהור (יט, ט), ואילו אפר הפרה טמא(ט, ט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא:

וְהִיָּתָה לעדת – תלישא-גדולה קדמא, מלמד לאחריו בתפקיד של בעל בחינה נעלה כי ע"פ **[תוספות יום טוב אהלות פ"ה]** (על ול-**חטאת** מדאורייתא (היינו לכתחילה המרומו בטעם קדמא של **לעדת**) הכל נאמנין על החטאת ו-מה שאין ע"ה (עם הארץ) נאמן אינו אלא מדרבנן. **לעדת** – קדמא, ע"פ **[משנה פרה פ"ג, מ"א]** מי נדה להזייה על כהן השרוף את הפרה יש במ אפר פרת משה (הקדמאית – הראשונה) לפחות ביום ההזייה הראשון.

[ספ"ב קכד] וְהִיָּתָה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה למה נאמר שיכול אין לי אלא שמלאכה פוסלת בפרה, במים מנין ת"ל וְהִיָּתָה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה או אפילו קידשו ת"ל למי נדה [כבר הם למי נדה].

לעדת – קדמא, **בני ישראל למשמרת למי נדה** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן שמירת פרה והמים, עם הלכה שווה לפרטיה. **לעדת** – קדמא, משעת בחירת הפרה הווייתה **וְהִיָּתָה בקדשים** ליאסר בהנאה (ראה **ספ"ב קכד**) וזה מרומז בטעם תלישא-גדולה (=תלשא) של מלת **וְהִיָּתָה** בתפקיד ללמד לכתוב שאחריה על בעל בחינה נעלה ולכן חובת השמירה המתמדת. כך גם הוויית המים משנטלו **למי נדה** נעשים בעלי בחינה נעלה כקדשים ושמירה מתמדת שלא יפסלו במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר. ע"פ **[ספ"ב קכד]=ספרי זוטא(ט, ט)** **(כשמי נדה) שמורים, הם מי נדה וכשאינן שמורים אינם מי נדה.**

מהלך לימוד זה נדרש ב-**[משנה פרה פ"ד, מ"ד]** מהמלים **חטאת הוא**: מלמד על **למי נדה**. כשם שהפרה היא חטאת ואסורה במלאכה **קודם** לעשייתה (המרומז בקדמא של **(ט, ט) לעדת**) כך **למי נדה** המים המיועדים להכנת מי נדה נפסלים במלאכה במ או בשעת הכנתם משעת המילוי **קודם** לערבובם עם האפר.

למי נדה – טפחא, התפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **חטאת הוא**: כשם שהפרה התקדשה משעת בחירתה (קדמא של **(ט, ט) לעדת**) כך **למי נדה** התקדשים משעת נטילתם לתפקידם.

חטאת הוא – מרכא סלוק, בתפקיד רבוי והגבלה, רבוי הגבלות משולב בספרי הבא:

[ספ"ב קכד] (ט: ט) (א) **חטאת הוא** מגיד שמועלים בה **[הוא בה מועלין]**, באפרה אין מועלין (חוץ מזה שמונח בחיל (ימי שלמה היל מעילה פ"ב): (ט: ט) (ב) **חטאת הוא** מגיד שאם שינה באחד מכל מעשיה פסולה: (ט: ט) (ג) **חטאת הוא** מגיד שאם נשחטה שלא לשמה פסולה:

(המשך הספרי אינו קשור בהגבלות) (ט: ט) (א) **חטאת הוא** מגיד שנשרפת בלילה כביום (ט: ט) (ב) אי **חטאת הוא** יכול תהא נפסלת בלינה ת"ל **וְהִיָּתָה לעדת בני ישראל למשמרת** [מגיד שמתמרת] ימים על ימים ושנים על שנים.

נסביר את (ט: ט) (ב) ע"פ תבנית הטעמים של **למשמרת למי נדה** – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא פסול לינה שאין ההלכה חלה עליהם. אע"פ שהאפר בא מפרה שבחיה הייתה קדשים ואסורה בהנאה, אחרי שרפתה יצא אפרה מקדשים ואין מועלים בו ואין בו פסול לינה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - תשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק - סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מחרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור רבבות, מכל מקום: **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פוז** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(א) **תבנית טעמים בְּיָדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ** - גרשיים ... תביר, בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל כיצד? ע"פ [גור אריה] [כלי יקר] ועוד מלמד על מחשבות משה שכבר שלעוג עומדת זכות הודעתו לאברהם אבינו שבא לבשרו כי לוט נשבה בידי ארבעה המלכים (חיבור כח עוג הגשמי אל כח הקדושה של א"א). **להחמיר** כיצד? הקב"ה מודיע למשה שכוונת עוג הייתה שאברהם אבינו יצא להלחם במלכים, יהרג ועוג ישא את שרה לאשה. ועוד טעם קדמא במלת **(כא,לד) נִיאָמַר** מלמד שכבר באותו מעשה הקב"ה דן את עוג על מחשבה רעה זאת לחובה שרצה לעקור את ישראל עוד קודם שבאו לעולם, ולמסרו בידי בני ישראל להורגו.

(ב) **תבנית טעמים בְּיָדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ** - גרשיים ... תביר, בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר, **מדרש תנחומא (בובר) פרשת צו סימן ה** (וי' צו ז, יא) **נָתַת תּוֹרַת יְבֵחַ הַשְּׁלָמִים**. זש"ה (משלי ג,יז) **דְּרָכֶיךָ דְרָכֶיךָ עֲשֵׂה וְכָל-נִתְּבַתֶּיךָ שְׁלוֹם**: כל מה שכתוב בתורה, (לשון) [לשום] שלום הוא נכתב, אעפ"י שכתוב בתורה מלחמות, לשם שלום נכתבו, את מוצא שביטל הקדוש ברוך הוא את הגזירה מפני השלום, אימתי כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה **(דב' שפ' כ"ט) כִּי-תִצְוֶה אֶל-עֵינֶיךָ יָמִים רַבִּים וְגו'**, וכל אותו הענין, א"ל הקדוש ברוך הוא שיהא מחירים אותם, שנאמר **(דב' שפ' כ"ז) כִּי-יִהְיֶה עַמְּךָ מִתְּרַיָּמָם**, ומשה לא עשה כן, אלא אמר עכשיו אני הולך ומכה, איני יודע מי חטא ומי לא חטא, אלא בשלום אבוא עליהם, שנאמר **(דב' ב' כו) וְאֶשְׁלַח מַלְאָכַי מִמֶּדְבָר קְדְמוֹת אֶל-יְסוּחוֹן מֶלֶךְ הַשְּׁבֹן דְּבַר שְׁלוֹם לְאָמְרִי**: כיון שראה שלא בא בשלום הכה אותו, שנאמר **(במ' חקת כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ**, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני אמרתי **כִּי-יִהְיֶה עַמְּךָ מִתְּרַיָּמָם וְגו'**, ואתה באתה עליהם בשלום, חייך כשם שאמרת כך אני אעשה, שנאמר **(דב' שפ' כ"ז) כִּי-תִקְרַב אֶל-עֵינֶיךָ וְלִקְרַבְתָּ אֶל-יָמֶיךָ וְלִקְרַבְתָּ אֶל-יָמֶיךָ וְלִקְרַבְתָּ אֶל-יָמֶיךָ**: (דברים כ"י), לכך נאמר **דְּרָכֶיךָ דְרָכֶיךָ עֲשֵׂה וְכָל-נִתְּבַתֶּיךָ שְׁלוֹם**: (משלי ג,יז). **להקל** כיצד? ה' צוה על משה בכיבוש הארץ **(דב' שפ' כ"ז) כִּי-יִהְיֶה עַמְּךָ מִתְּרַיָּמָם** אבל משה בא על יושבי הארץ בדרכי שלום **(דב' ב' כו) וְאֶשְׁלַח מַלְאָכַי מִמֶּדְבָר קְדְמוֹת**.

להחמיר כיצד? כיון שראה (משה) שלא בא בשלום הכה אותו, שנאמר **(במ' חקת כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ**, ועוד החמיר בעוג **[מדרש תנחומא (בובר) פרשת חקת סימן נה]** אלא גופו החרימו שלא ליהנות ממנו כלום. **במ' חקת כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו**

(ג) **תבנית טעמים (כא,לד) בְּיָדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ** - גרשיים דרגא תביר טפחא. אפשר שטעם גרשיים בא ללמד על יוצא דופן מיוחד. סיפור אבן - הר שרצה עוג לזרוק על עם ישראל אינו מופיע בכתוב. ובא בקבלה (ברכות נד.), שיש לברך על נס שעשה הקב"ה והאבן - ההר נפל עליו. באה תבנית הטעמים של **נִתְּתִי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ** - דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא נס שעושה הקב"ה עם כל אחד מישראל ומלמדת שכמו שיש לברך על נס לכלל ישראל במקום שארע הנס כך כל אחד מישראל יברך על נס שעשה לו הקב"ה. הנס הקל על מי שנעשה נס, ומחמיר עליו ועל צאצאיו לברך בכל פעם שמגיעים למקום הנס.

במדבר חקת כא,לה: וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ עַד-בְּלִתֵּי הַשָּׁאֵרִילָו שְׂרִיר נְיִרְשָׁן אֶת-אַרְצוֹ: **רש"י (במ' חקת כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ** - משה הרגו, כדאיחא בכרכות בהרואה (דף נד ב) עקר טורא בת תלתא פרסי וכו': **[בבלי ברכות נד, ב]** אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל - גמרא גמירי לה. אמר: מחנה ישראל כמה הוי - תלתא פרסי, איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטליניהו. אול עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה, ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבה ונחית בצואריה; הוה בעי למשלפה, משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה, והיינו דכתיב: **(תה, גח) שָׁנִי רְשָׁעִים שְׂבָרְתָּ**: וכדרכי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב **(תה, גח) שָׁנִי רְשָׁעִים שְׂבָרְתָּ**: אל תקרי שברת אלא שרבת. משה כמה הוה - עשר אמות, שקיל נרגא (נטל גרון) בר עשר אמיין שוור (קפץ לגובה) עשר אמיין, ומחייה (הכה) בקרסוליה וקטליה (והרגו).

ועוד דרך שמש גרם להריגתו **[מדרש אגדה (בובר)] (במ' חקת כא,לה) ... מכאן אמרין אותו הר שהי מביא עוג להשליך על ישראל, זכר משה רבינו ע"ה שם המפורש והעמידו באויר שלא יפול על ישראל, אז אמרו תתקצץ הידים שכך זורקין, ויתברך הפה שכך מעמיד:**

וַיִּכּוּ - בלשון רבים, וטעמו קדמא ע"פ **[בבלי ברכות נד, ב]** ללמד שקודם למכת משה עוג הוכה ע"י הנמלים שנקבו את ההר שנשא מעל ראשו וירד על צוארו ונתקעו בו שיני עוג ולא היה יכול להסירו, ומתוך כך יכל משה לגשת עד אליו ולהכותו. ע"פ **[מדרש אגדה (בובר)]** ללמד שקודם למכת משה בעוג, משה העמיד ההר מעל ראש עוג ולא יכל להזיזו.

אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ - מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות, מהפך פשטא מלמד שלפחות דרשה אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב, אפשר שזהו שנאמר בלשון רבים **וַיִּכּוּ אֹתוֹ** אבל **[בבלי ברכות נד, ב]** דורשו שמש הרגו (א) שהעמיד ההר מעל ראש עוג; (ב) שהכה אותו במוט.

ועוד יוצא מהפשט שהנמלים קדמו והכו את עוג ומתוך כך יכל משה להכותו. **[מנחת ש"י (במ' חקת כא,לה) וְאֶת-בָּנָיו]**: עוד אמרו שם **ב"ב** זוהר (במדבר קפד, ב), בנו כתי' חסר יו"ד, וקרינן בניו. וכן **ב"ב** מדרש רבה (פר' י"ט לב) בנו כתי', שהיה לו בן קשה ממנו, ואף זה לא נמצא בספרים שלנו. ואולם בפר' דברים (ב, לג) על פסוק ונך אתו ואת כָּנּוּ, **ב"ב** כתב רש"י ז"ל בנו כתיב, שהיה לו בן גבור כמותו. וגם **ב"ב** מסורת "ג"ג - ד דב' ב, לג) שם ד' כתיב (ט: שארבע פעמים כתוב בתורה) בנו וקרי בניו. ובאורייתא ליכא אלא תרין מינייהו (ט: בנוסח התורה שלפנינו רק שני פסוקים כאלה), **ב"ב** (דב' ב, לג) ונך אתו ואת כָּנּוּ, (דב' לג, ט) ואת כָּנּוּ **ב"ב** ידע ד(פר')זאת הברכה. וכ"כ **ב"ב** (בנ"ה) הרמ"ה ז"ל, ובעל **ב"ב** (דב' ב, לג) מנחת כהן פ' הדבר'י. [בְּנִיּוֹ].

(במ' חקת כא,לה) וְאֶת-בָּנָיו - מקף כרב-מצב משמעות המלה (א) אפשר שהיו לו בנים אחדים (ב) היה לו בן גבור כמותו או קשה ממנו **[רא"ש] (במ' חקת כא,לה) וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ**. בנו כתיב חסר יו"ד שהיה לו בן קשה ממנו אמר הקדוש ברוך הוא למשה בעו"הו מכלים את האומות קימעא קימעא אבל לעת"ל אני מבערן מן העולם בבת אחת שנאמר **(ישעיהו לג,יב) וְהָנִי עֹשִׂים מַשְׂרָפוֹת שָׂדֵי קוֹצִים כְּסוּחִים כְּאֵשׁ יִצְתּוּ: ס**

וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ - מקף מקף, המדרש שמביא [רא"ש] ע"פ **(ישעיהו לג,יב)** משנה מעם יחיד לעמים רבים. אפשר שבא ללמד שבין אם עם אחד ובין אם עמים רבים מורדים בה' המקפים מצרפים אותם לעם אחד כמו עמו של עוג לענין לעתיד לבוא הקב"ה מבער האומות מן העולם בבת אחת.

ב"ה טוב טעם ודעת (טורד) – תולדות ק"ט, שם: טעמי המראק והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**; **אתנה**, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרכא = מארד, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום: **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **מונח רביע** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחר/בתושבע"פ.

1.8 במדבר חקת יט,א (התשע"ח)

במדבר חקת יט,יא: הַנֶּנֶע בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים:

(במ' חקת יט,יא) הַנֶּנֶע בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (א) עוסק בהגדרת מת.
ע"פ **[משנה אהלות פ"ב,מ"א,מ"ב]** מת שלם, כזית מן המת, ע"פ **[בבלי נזיר מט,ג]** לרבות נפל אע"פ שלא נתקשרו איבריו וגידיו ואין בו כזית בשר, נצל, רקב ממת שלם
(במ' חקת יט,יא) הַנֶּנֶע בְּמַת – מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הסבר (ב) עוסק בהגדרת אופן הנגיעה.
ע"פ **[רמב"ם טומאת מת פ"א,ה"ג]** טומאת מגע האמורה בכ"מ בין במת בין בשאר המטמאים הוא שנגע האדם בבשרו בטומאה עצמה, בין בידו בין ברגלו בין בשאר בשרו, ואפילו בלשונו ה"ז נטמא, וכן נראה לי שאם נגע בצפרניו או בשיניו נטמא כיון שהם מחוברים לגוף הרי הם כגוף, אבל אם תחב אדם טומאה בכוש והכניסה לתוך גרונו של אדם טהור ולא נגעה בלשונו, או שהכניסה לתוך מעי של (טט: דם) ולא נגע בבשר לא נטמא הכולע משום מגע זה, שהרי לא נגעה בבשרו שנגיעת פנים אינה נגיעה.

(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נַפְשׁ – מקף כרב-מצב של **הַנֶּנֶע בְּמַת לְכָל-נַפְשׁ** (א) בשר של אדם מת (ישראל או נכרי) לכל רבוי, וברקב מאדם שלם מת ולא הרוג הנחשב לא שלם (אא) רקב ממת לא שלם אינו מטמא. (ב) דם הנפש נלמד ב-**(במ' חקת יט,יא) כָּל-הַנֶּנֶע בְּמַת בְּנַפְשׁ** ושיעורו רביעית מרומז בטעם **טרסא** של **בְּנַפְשׁ** והוא הלכה למשה מסיני.

כאן התורה מלמדת מצב (א) בשר מת.
(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נַפְשׁ אָדָם – מונח (כרבי) אתנח (כמגביל), ביחד רבוי הגבלות. בבשר מת יש הגבלות אחדות שבגללן הנוגע בו לא נטמא, שחלקן נאמרות ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ה]** [*] אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

במדבר חקת יט,י: וְכַכֵּס הָאֶסֶף אֶת-אֶפְרַיִם הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הֶגֶר בְּתוֹכָם לְחַקַּת עוֹלָם:

בענין רקב רק ממת שלם. אפשר כי הסמיכות של (יט,יא) "מת" אל הפסוק שלפניו (יט,י) "אפר פרה אדומה" מלמדת כך:
(במ' חקת יט,יא) הַנֶּנֶע בְּמַת – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד כעין מידה כ"ב מל"ב מידות מכתוב שהבירו (כאן שלפניו) מלמד עליו, אפר של פרה שלימה, כאן רקב ממת שלם.

במדבר חקת יט,יג: כָּל-הַנֶּנֶע בְּמַת בְּנַפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת-מִשְׁכָּן ה' טָמֵא

וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַנֶּנֶע הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יְהִיָּה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:

[בבלי זבחים לג,ב] ... דאיתמר: **אזהרה** לאוכל בשר קודש מנין? ויש לקיש אמר: **(וי' תו' יבד)** **בְּכָל-קִדְשׁ-וְקֹא-תָנֶע**; רבי יוחנן אמר, תני ברדלא: **אתאי טומאתו טומאתו מביאת מקדש, מה להלן ענש והזהיר, אף כאן ענש והזהיר!** **(וי' צו ז,ז)** **וְטָמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה** (פסוק העונש לטמא שאכל קדש), **וכתיב התם: (במ' חקת יט,יג) טָמֵא יְהִיָּה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ** (פסוק העונש לטמא שבא למקדש)

נענין ב-**(במ' חקת יט,יג) וְלֹא יִתְחַטָּא** – מונח רביע ... **טָמֵא יְהִיָּה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ: עוֹד** – טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי **טָמְאָתוֹ בּוֹ** – מרכא סלוק, בתפקיד רבוי והגבלה, בסה"כ אפשר כרבי הגבלות.

[ספרי] – מה תלמוד לומר **טָמֵא יְהִיָּה**, לפי שהוא אומר **מִי נָדָה לֹא-זָרַק עָלָיו** אין לי אלא שלא הזה כל עיקר, הזה ולא שנה מניין? תלמוד לומר **טָמֵא יְהִיָּה**, הזה ושנה ולא טבל מניין? תלמוד לומר **טָמְאָתוֹ בּוֹ**, הזה וטבל ולא העריב שמשו מניין? תלמוד לומר **עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ**. מפרש ה-**[התורה והמצוה (מד)]** ... וע"כ דורש לרבי שכולל באמת כל מיני חטוי עד חטוי דמים למחוסר כפרה, שבכולם (טט: על כל שלב שהחסיר) חייב כרת, וע"ז פירש **כִּי מִי נָדָה לֹא-זָרַק** וכן **טָמֵא יְהִיָּה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ** שהוא טבול יום **עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ** שהוא מחוסר כפרה **(כמ"ש בניזיר מ"ה, מכות י"ד) וגו'**

- **וְלֹא יִתְחַטָּא** – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, כאן משמש כעין רישום מקוצר שלא לחזור על הנאמר ב-**(יט,יב)** הזאת שלישי ושבועי וטבילה והערב שמש נלמדים ב-**(יט,יג)**. כאן ה-**[ספרי]** מונה כל מצב שחסר לחטוי מלא: הזאת שלישי, הזאת שבועי, טבילה בשביעי, הערב שמש בשביעי. אפשר שרבי מוסף חטוי דמים למחוסר כפרה, שאין לו הזאת שלישי ושבועי, אבל חייב בטבילה ביום השביעי לטהרתו והערב שמש בזה דומה למיטהר מטומאת מת.
- מלת **עוֹד** – מרבה לרבנן טבול יום החסר הערב שמש וְלַרְבִּי מחוסר כפרה,
- אפשר כי טעם מלת **עוֹד** – טפחא תומך בלימוד ה-**[תוספות נזיר מד,ב]** "טבול יום דמת מותר ליכנס במחנה לוי"ה לעומת טבול יום של מחוסר כפורים האסור להכנס למחנה לוי"ה. אפשר שלרבי טעם מלת **עוֹד** – טפחא בתפקיד שנוי ורבוי מרחיב את נושא ההתחטאות מטומאת מת (שבפסוק) לטומאת מחוסר כפורים.

פתיחת הפסוק **כָּל-הַנֶּנֶע** – פזר **[תיב"ע]** כל די יקרב בשכיבא ובוולדא בר תשעא ירחין בגושמיה ובדמיה דיימית... **[ספרי]** – זהו שאמרנו להביא את בן שמונה ימים, **[התורה והמצוה]** לר"ע הנ"ל (סי' לח) מרבה מת הנמצא בנפש זה עובר וה"ה בן שמונה כנ"ל. **כָּל-הַנֶּנֶע** – פזר דרשהו לענין עובר מת המטמא הנוגע בו בתוך אמו, תיב"ע אומר בן תשעה חדשים המת ברחם אמו אבל ההלכה שאם עובר בן מעל 40 יום ומת שמטמא הנוגע בו בתוך אמו, ודמו, לענין בן שמונה ימים שמת

הסבר נוסף: **במדבר חקת יט,יג כָּל-הַנֶּנֶע** – פזר (דרוש למקום אחר ואם צריך גם לכאן) אפשר שלומד מ- **בְּמַת בְּנַפְשׁ** – מונח תלישא-קטנה למקום אחר לענין דם המת. אפשר שמלמד מדם מת המטמא בלפחות רביעית לדם תבוסה שהוא מרבנן, וגם מלמד ע"פ **תפארת ישראל** ממגע למשא ולאהל.
בְּמַת בְּנַפְשׁ – מונח תלישא-קטנה (=טרסא) – כעין שני טעמי טרסא בתפקיד (א) שיעורי רביעית דם נפש, שיעור בן שמונה ימים לענין דם. (ב) שיעור עובר מעל 40 יום שמת מטמא הנוגע בו בתוך אמו,
* ע"פ **משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"א** אפשר שתלישא-קטנה אחת מתריעה על שיעור בשר מן המת שהוא כזית, ושאר המנויין **במשנה א** שאינו מטמא באהל, אלא רק במגע ומשא

ב"ה טוב טעם ודעת (טורני) (ט"ו) כי במצוותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... מונח רביע – לפחות 4; זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

* ע"פ משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"ב אפשר תלישא-קטנה שניה מתריעה על שיעור דם מן המת שאינו מטמא במגע, משא, אהל, שיעור של פחות מרביעית דם.

* תלישא-קטנה מתריעה על המעטת - אי חלות טומאת מת באהל כאשר שיעורי הבשר, העצמות והרקב הם פחות מכמות מסוימת. ושיעור דם המת בפחות מרביעית שאינו מטמא טומאת מת במגע משא ואהל. בשיעורים ובנסיבות האלו לא חל עונש הכרת על ביאת מקדש וקדשיו.

* המיעוט עצמו מבורר בתביר שבתבנית מפסקת הדבור שבפרט בתראה

* **הָאֵדָם אֲשֶׁר-לְמוֹת** - קדמא ואולא רש"י נפש אדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) **דבר אחר**

בְּנֶפֶשׁ זֶה רְבִיעִית דָּם

וְלֹא יִתְחַטָּא - מונח רביע, ראה לעיל

* **אֶת־מִשְׁכַּן ה' טָמְאָה** - מהפך פשטא זקא-קטן (רש"י אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושיביעי)

* **וְנִכְרְתָהּ** - תביר, ברור פרט קדמאה, המעטת הכרת לנגע במת או בלפחות רביעית דם (ממת אחד או לדעה אחרת גם משני מתים) ולא הזה שלישי ושיביעי ולא טבל

* **טָמְאָתוֹ כּוֹ** - מרכא סלוק (רש"י אף על פי שטבל)

אהלות פ"ב מ"א אלו מטמאין באהל. המת וכזית מן המת וכזית נצל וכו'

אהלות פ"ב מ"ב רביעית דם ורביעית דם תבוסה ממת אחד, רבי עקיבא אומר משני מתים, דם קטן שיצא כולו, ר"ע אומר כל שהוא, וחכ"א רביעית ...

ר"ע מברטנורה רביעית דם שיצא כולו לאחר מיתה, **ורביעית דם תבוסה** שיצא מקצת רביעית מחיים ומקצת לאחר מיתה ולקמן (בפ"ג מ"ה) מפרש לה. ... רביעית דם שיצא כולו אחר מיתה דאורייתא דכתיב **בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם** וכתיב **כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ** אבל דם תבוסה אינו אלא מרבנן, ותני דאורייתא ותני דרבנן.

תוספות יו"ט רביעית דם, פ' הר"ב דכתיב **בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם** וכו' ואי לאו קרא לא הוה מטמאין לדם כיון דגזעו מחליף ואנן אין גזעו מחליף בעינו. ... והא דבעינן רביעית. הא אמרינן שיעורין הל"מ"מ (הלכה למשה מסיני) ... וכתב הרמב"ם דשמו לזה כמו טעם, והואיל ובתחלת ברייתו של קטן כו' (טט - טי) שיש לקטן בשלב מסוים רביעית דם)

תפארת ישראל - יבין לקראת סיום דבריו **במשנה א** ... וכל המנויים במשנתנו זו מטמאין במגע משא ואהל. חוץ מתרווד רקב שאמ"ט רק במשא ואהל ולא במגע מדא"א שיגע בכל הפירוורין ביחד. וגם באהל לא מטמא אם לא יאהל על כל התרווד ביחד.

משנה ג **וחכ"א רביעית**. דמה לעצמות שכן רובן טמא אף שאינן רובע וכ"ש כולן. משא"כ בדם אפילו הוא כל הדם שבגוף, אינו מטמא רק רביעית. א"נ דוקא עצמות דחמירי שהרי עצם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"פ במגע ובמשא. להכי כשהו כולן יחד א"צ שיעור האמור בהן. משא"כ דם, הרי כשהוא פחות מרביעית אין בו טומאה כלל, י"ל אפילו כשיש לפנינו כל דמו, כשאין בו כשיעור טהור וגו'

הערות

* **אהלות פ"ג מ"ה** התנאים מבררים איזה דם מטמא ותלוי בזמן יציאת הדם,

* **דם תבוסה**.

* דיון בזמן יציאת הדם אם בגסיסה או אחרי מותו.

* **בבלי גזיר נב**

* פירוש המשניות לרמב"ם

* רמב"ם ספר טהרה הלכות טומאת מת פ"ג ה"א דם תבוסה

במדבר חקת יט, יג: כֹּל-הַנֶּגַע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-לְמוֹת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת-מִשְׁכַּן ה' טָמְאָה וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדְּהָ לֹא-זָרַק עָלָיו טָמְאָה יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ כּוֹ: **[כ]** וְאִישׁ אֲשֶׁר-טָמְאָה וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ ה' טָמְאָה מִי נִדְּהָ לֹא-זָרַק עָלָיו טָמְאָה הוּא:

ע"פ **[בבלי שבועות ז,א]** רבא מלמד כי יש שיעור לדרך קצרה ויש שיעור זמן מוגבל לשהיה, אבל כל זמן שמהלך אין שיעור זמן זה נחשב, וכאשר נעצר זה או מצטבר לסה"כ המותר או בכל פעם נמדד מחדש. אפשר כי מאחד הפסוקים ילמד שיעור הדרך הקצרה, מהפסוק האחר זמן מוגבל לעצירות.

במדבר חקת יט, יא, יד, טז

[יא] הַנֶּגַע בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמְאָה שְׂבַעַת יָמִים:

[יד] זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֵהָל כֹּל-הָאֵהָל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים:

[טז] וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַל-חֶרֶב אוֹ בְּמַת אוֹ בְּעֵצִים אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים: **ויקרא אמר כא, יא:**

וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאִבּוֹ וְלֵאמֹו לֹא יִטְמָא: **[רש"י]** (יא) **וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת וגו' - באהל המת. נִפְשֹׁת מֵת - להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל (ראה סנה' ד, א).**

[טז] על-פני השדה - מונח רביעי, בתפקיד של לפחות ארבע, כאן מה גורם לטומאת מת ולשם טהרה מצריך הזאת יום שלישי ושיביעי: נמנות לפחות עשר סיבות לטמא טומאת מת: מת, רביעית דם מת, עובר בן מעל 40 יום (תיב"ע על בן 9 חדשים) ומת שמטמא הנוגע בו בתוך אמו ודמו, בן שמונה ימים שמת, כלים שנגעו במת וכלים שנגעו בנטמא במת, עצם אדם, קבר לרבות גולל ודופק (רע"ב אהלות פ"ב מ"ד), אהל.

בפסוק (טז) נמנים ארבעה **בְּחַל-חֶרֶב [משנה כלים פ"א מ"א]** כלי מתכת שנגע במת, וגם כלים אחרים, וכלים שנגעו באדם שנטמא במת או בכלים שנטמאו במת) **או בְּמַת או בְּעֵצִים אָדָם או בְּקֶבֶר**

מהפסוק (יא) לומד על הנוגע בעובר בן תשעה חדשים שמת בתוך אמו או בדמו, והוא הדין לבן שמונה ימים שמת, מהפסוק (יד) לומד על טומאת אהל,

מהפסוק **(וי' אמר כא, יא)** **וְעַל כָּל-נִפְשֹׁת מֵת** לומדים להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל לר"ע גם רביעית דם משני מתים וההלכה רביעית דם ממת אחד.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** - סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.9 במדבר חקת י"ט,א (התשע"ט)

במדבר חקת י"ט,ד: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים:

[בבלי יומא מג, א] (במד' חקת י"ט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ, לשמואל - לאהדוריה לאלעזר, לרב - הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות, דאפילו כהן הדיוט.

[רש"י יומא מג,א] (במ' חקת י"ט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן - בקבלת דמה.

לשמואל - דדייק (ללמוד מהכתוב) לפניו לומר שהזר כשר לשחיטה, איצטריך למיכתב בקבלת דמה אֶלְעָזָר לאהדורה לאלעזר, דאי כתב ולקח מדמה (והזה באצבעו) - הוה משמע דאשוטח קאי.

לרב - נמי דאמר שחיטה באלעזר היא (ולא בור, לכן) - לא הוה ליה למיכתב בקבלה אלעזר, וכי כתיב - הוי מיעוט אחר מיעוט, לאלעזר ולא אחר (כי ב-) (ג,ט), מיעט אחרים משחיטה פרט לאלעזר, וב-(יט,ד) הכתוב מיעט אחרים מקבלת הדם), ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות דאפילו כהן הדיוט. (לכן מרבה למכשר קבלת דם בכהן הדיוט).

(במד' חקת י"ט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה - גרשיים ... תביר בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר. לדעת רב להקל בקבלת דם פרה אדומה בכהן הדיוט, להחמיר [רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ד] קיבל דמה בכלי פסולה שנאמר (במד' חקת י"ט,ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ מצוותה מצות יד ולא מצות כל.

(במד' חקת י"ט,ד) אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה - דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים כאן הנהנים שיעסקו בשריפת הפרה, שעל כל אחד חלה אותה ההלכה המחמירה בעושי פרה אדומה.

[משנה פרה פ"ג,מ"ט] ... הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו ... ירד והצית את האש באלתות ר"ע אומר בחירויות: ממשנה זאת לומדים שהשורף הוא הכהן שהוזה והוא הכהן ששחט. אמנם אין חובה שיהיה זה אותו כהן אבל זה מלמד לגבי הנאמר במשנות אחרות לגבי ההלכה המחמירה שבעושי הפרה. **[משנה פרה פ"ג,מ"א] שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ובית אבן היתה נקראת וזמין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם ר' יוסי אומר לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי ... לפי המסקנה מ"ט השורף אינו רק השורף אלא גם השוחט והמקבל והמזה. **[משנה פרה פ"א,מ"א - מ"ה]** כל הנהנים מופרשים מביתם ללישכת בית אבן בצפון מזרח העזרה או בסמוך לה. הם טבלו, והיזו עליהם שבעה ימים מאפר של הפרות שנעשו לפני-כן. מי ההזיה הובאו מהשילוח באופן מיוחד ע"י ילדים שלא נטמאו.**

[בבלי מנחות כז,ב] רבי יהודה (במד' חקת י"ט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח נמי דוקא; ורבנן: מדהתם לאו דוקא, (סוגיה האם מזה במדויק מול פתח הקדש וקדש הקדשים או בכיוון בלבד).

(במד' חקת י"ט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - גרשיים ... תביר בתפקיד כעין יצא להקל ולהחמיר. ברמב"ם להלן מצוין להחמיר ולהקל:

[רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ה] (המאמר הבא להחמיר) הזה בכלי אפילו אחת מהן הזאתו פסולה, הזה אחת מהן בשמאלו פסולה, הזו שבעה כהנים הזייתן כאחד הזייתן פסולה (המאמר הבא להקל) זה אחר זה כשירה, (המאמר הבא להחמיר) הזה ולא כיון כנגד ההיכל פסולה שנאמר (י"ט,ד) אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד עד שיכוין כנגד ההיכל ויהיה רואהו, וכן אם שחטה או שרפה שלא כנגד ההיכל פסולה שנאמר (במ' חקת י"ט,ג) וְשִׁטַּת אֹתָהּ לְפָנָיו: וראה עוד החמרות בהסבר (י"ט,ד) שֶׁבַע פְּעָמִים .

[הלכה ו] במה דברים אמורים, שהזה או שרף או שחט כנגד הדרום או כנגד צפון או שהיה אחוריו למקדש, אבל אם עמד בין מזרח ומערב ופניו כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה. **[השגת הראב"ד] אף על פי שלא כיון כנגד הפתח. א"א לא נראה בהזאה שהרי אמרו במשנה הזה ולא כיון כנגד הפתח פסולה ובמדות אמרו שהיה מכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם אלמא בעינן כיוון וראיה.**

(י"ט,ד) אֶל-נֹכַח - מקף כבורר בין עד שיכוין כנגד ההיכל ויהיה רואהו, ובין שחט, הוזה, שרף ולא כיון כנגד ההיכל אלא לצפון לדרום או שהיה אחוריו למקדש, הפעולה פסולה וכל מעשה הפרה אדומה נפסל **(י"ט,ד) אֶל-נֹכַח - קדמא, תנאי מוקדם לעשייה כשרה של פרה אדומה [רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ו] אם עמד בין מזרח ומערב ופניו כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה. **(י"ט,ד) פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. הפעולות שחט, הוזה, שרף צריכות להיות כנגד ההיכל אף על פי שלא כיון כנגד [ההיכל] בדקדוק כשירה. הסבר אחר: **(י"ט,ד) פְּנֵי אֶהֱל-מוֹעֵד מִדְּמָה - דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. הפעולות******

(י"ט,ד) וְהִזָּה אֶל-נֹכַח - גרשיים קדמא בתפקיד שהקדים פעולה שהייתה אמורה להיות מאוחרת ועשאה מוקדמת. **[רמב"ם פרה אדומה פ"ד,ה"ה] כאן אם שבעה כהנים יזו כאחד מִדְּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים, היינו שש ההזיות שצריכות להיעשות אחרי הראשונה נעשות עם הראשונה, הזייתן פסולה. אם שבעה כהנים יזו זה אחר זה ההזיה כשרה. **(י"ט,ד) מִדְּמָה - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי ללמד שהזיה יכולה להיות בעד שבעה כהנים אהדים, על הדם להימצא בכף יד שמאל וזמזה בימינו כנאמר ב-) **[משנה פרה פ"ג,מ"ט] ... הכהן עומד במזרח ופניו למערב שחט בימינו וקבל בשמאלו רבי יהודה אומר בימינו היה מקבל ונותן לשמאלו ומזה בימינו טבל והזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים על כל הזיה טבילה גמר מלהזות קינח את ידו בגופה של פרה ...******

[תורה תמימה] (במד' חקת י"ט,ד) מִדְּמָה בְּאֶצְבְּעוֹ - מלמד שמצותה ביד ולא בכלי^(ס) [ספרי]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד – תנן התם, שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפורשים כהן השורפה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה, כיון דחטאת היא, וחטאת טעונה צפון, וכתוב בה **אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד**, תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דליהוי לה הכירא⁽²⁾ [יומא ב' א']:

(י"ט, ד) אֱהֶל-מוֹעֵד – מקף בורר במשמעות **פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד**. בזמן ההכנה לשריפת הפרה האדומה תקינו לה רבנן לשכה (אבן, שהיא וכל כליה עשויים אבן שלא מקבלים טומאה) צפונה מזרחה (מהעורה) כי היכי דליהוי לה הכירא (שמכין עצמו או עצמם לשחיטת חטאת מחוץ לעזרה). בזמן שריפת הפרה האדומה המשמעות היא כנאמר ב-**[ספרי] אָל-נִכְחַ פְּנֵי אֱהֶל-מוֹעֵד** – מלמד שיהא מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם⁽²⁾ **[ספרי]**: [תורה תמימה הערה כג] (במד' חקת י"ט, ד) שהפנים הוא הצד שבו הפתח, שצד מזרחי קרוי פנים מפני שהפתח שם, וכשהיה עומד בשעת ההזאה בראש הר המשחה היינו הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם והוא במזרח ביהמ"ק ופניו למערב ומתכוין ורואה מעל גובה ראש הכותל דרך השערים שלפנים ממנו את פתחו של היכל, וע"ע במס' מדות פ"ב מ"ד:

(י"ט, ד) שֶׁבַע פְּעָמִים – מרכא מרבה סלוק מגביל, ביחד רבוי הגבלות בהזיה, **[רמב"ם פרה אדומה פ"ד, ה"ה]** הזה אחת מהן בשמאלו פסולה, הזו שבעה כהנים הזייתן כאחד הזייתן פסולה ... הזה ולא כיון כנגד ההיכל פסולה, על כל הזיה טבילת אצבע מיד ימין בדם שבכף יד שמאל. ועוד הגבלה **[תורה תמימה] (י"ט, ד) שֶׁבַע פְּעָמִים** – ת"ר, שבע הזאות שבפרה שעשאן בין שלא לשמן בין שלא מכוונות פסולות, דכתיב בהו חקה ו-**אָל-נִכְחַ** **[מנחות כ"ז ב' ברש"י]**: **[תורה תמימה הערה כד] (במד' חקת י"ט, ד)** וכל מקום שנאמר חקה מעכב, ולא דוקא רק לענין הזאות שבע פעמים מעכב אלא כל סדור ההזאה הנאמר בפרשה מעכב, כגון אם הזה ביד שמאל או שהזו שבעה כהנים שבעה הזאות כאחת פסולה: (וזה הוסבר ב**הַזְהָה אָל-נִכְחַ**)

במדבר חקת י"ט, ה: וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֵרָה וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרִשָׁה וְשָׂרְף:
(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו - **(בבלי יומא מב, א)** שמואל (דורש) שלא יסיח דעתו ממנה (בשחיטה ובשריפה) רב דרשה נוספת שלא יסיח דעתו בשעת שריפת הפרה.
(במד' חקת י"ט, ה) מ- וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו - ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.
טט – רב אומר שצריך קרא אחד שלא יסיח דעת בשחיטה, וקרא אחד שלא יסיח דעת בשריפה, כי אי אפשר ללמוד מהשחיטה על השריפה.
(י"ט, ג) וְשָׂרְף אֶתָּהּ לְפָנָיו - מרכא טפחא, יתור לרבות, בשיטת רב לרבות על השחיטה את אי הסחת הדעת
(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו - מרכא טפחא, יתור לרבות על השריפה את אי הסחת הדעת
(בבלי יומא מב, א) וצריכא (לימוד זה גם בשריפה); דאי כתב רחמנא (רק) בשחיטה - משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה אימא לא - צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה - משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה אימא לא - צריכא.

(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין לימוד סמוכים או מידה כ"ב ל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג מדבר שחבירו (כאן שלפניו) מוכיח עליו כנלמד ב-**[זבחים ק"ג א']**
[תורה תמימה] (י"ט, ה) וְשָׂרְף - שרפה שלא כנגד פתח ההיכל פסולה, שנאמר ושרף והזה, מקיש שריפתה להזאתה, מה הזאתה כנגד הפתח אף שריפתה כנגד הפתח⁽²⁾ **[זבחים ק"ג א']**:
[תורה תמימה] (י"ט, ה) וְשָׂרְף - ושרף ושחט - הקיש שריפתה לשחיטתה, מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה⁽²⁾ **[חולין י"א א']**:
(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה – מקף בורר בין שריפת פרה עם עוד איזה דבר עמה שזה פוסל ובין שריפתה בלבד וזה בלבד כשר.
(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה - בא הכתוב ולמד שתהא מלאכה פוסלת בשריפתה⁽²⁾ **[ספרי]**:
[תורה תמימה הערה כז] כגון אם שרפה ושרף עוד איזה דבר עמה, ועיין מש"כ השייך לדרשה זו לעיל בפ' ג' אות י"ז, וצורף לכאן:
(י"ט, ה) וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו - מהו לעיניו - שלא יסיח דעתו ממנה⁽²⁾ **[יומא מ"ב א']**:
(י"ט, ה) אֶת-עֵרָה – מקף בורר בין שריפת פרה בלי הבקיעים אם היו וזה פסול, ובין שריפתה עם הבקיעים שנפלו הצדה ויש לאספן ולהוסיף לשריפה
(י"ט, ה) אֶת-עֵרָה וגו' - להביא את הפקיעים⁽²⁾, מכאן אמרו, הבשר כל שהוא יחזיר ואם לא החזיר פסול, עצם כל שהוא יחזיר, ואם לא החזיר לא פסול **[ספרי]**:
(י"ט, ה) וְאֶת-דָּמָה – מקף בורר בין שריפת פרה בלי כל דמה, ובין שריפתה על כל דמה
וְאֶת-דָּמָה - גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה, שנאמר **וְשָׂרְף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֵרָה וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָה** **[זבחים צ"ג ב']**:

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.10 במדבר חקת יט,א (התש"פ)

במדבר חקת יט,ו: וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אַרְזוֹ וְאֶזוֹב וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:

[תורה תמימה] (יט,ו) וְלִקְחָהּ - נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (שם' בא יב,בב) וְלִקְחָהֶם אֲגַבְתָּ אֶזוֹב, מה להלן שלשה קלחים, אף כאן שלשה קלחים^(ב) [ספרי]:

(שם' בא יב,בב) וְלִקְחָהֶם אֲגַבְתָּ אֶזוֹב - גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, ללקיחת שלושה קלחים באגודה כמו שדורש ב-**[מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא] (שם' בא יב,בב) וְלִקְחָהֶם אֲגַבְתָּ אֶזוֹב**. מכאן אתה למד כל הלקיחות שבתורה הואיל ונאמר לקיחות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא אגוד' כך פורט אני לכל הלקיחות שבתורה שאינם אלא אגודות:

(יט,ו) וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן - מה ת"ל הַכֹּהֵן, ס"ד אמינא כיון דלאו גופה דפרה נינהו לא לבעי כהן, קמ"ל^(ב) **[יומא מ"ג א']:**

[תו"ת הערה לג] כונת הקושיא מה ת"ל הכהן כיון דכולא ענינא איירי בעשית כהן, ומשני דהו"א כיון דלקיחת עץ ארזו וְאֶזוֹב אינם בפעולת גוף הפרה לא לבעי כהן, קמ"ל:

(יט,ו) וְאֶזוֹב - טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת כדי לכלול גם אותה בנלמד מהתבנית מרכא תביר טפחא.

(יט,ו) עִץ אַרְזוֹ וְאֶזוֹב - מרכא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא, היינו לא כל אזוב ולא כל ארז ולא כל שני תולעת מתאימים להשרף עם הפרה. אבל לפי הדרשה ב-**[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ה)** נראה שלכתחיל את השרפה אפשר בחומרים שונים. ומ-**(יט,ו)** נלמד שחובה להשליך לתוך השרפה עץ ארז מסוים, ואזוב מסוים, ושני תולעת מסוימת. לגבי עץ ארז ואזוב לומד ב-**[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ**, יכול אחד מכל העצים ת"ל אַרְזוֹ או ארז יכול אף טורף (חלק חיזוני כמו קליפה) של ארז ת"ל עִץ אַרְזוֹ הא מה הדבר בקעת מתוך לבו של ארז וכמו מחוק היה (חלק פנימי וחלק של העץ): **וְאֶזוֹב**, לא אזוב יין [ולא אזוב כוחלית ולא אזוב מדברי ולא אזוב רומין ולא אזוב תלוי בשמו ולא תלוי בשם אחר מכאן היה ר' שמעון אומר צפור תלוי בשמה שמן תלוי בשמו יין תלוי בשמו כשר לנכסים: **וְשֵׁנֵי**, יכול אחד מכל הצבעים ת"ל תוֹלַעַת או תולעת שני זה לבן ת"ל וְשֵׁנֵי הא מה הדבר השני שבתולעת ר' שמעון אומר המשונה שבתולעת:

(יט,ו) וְשֵׁנֵי - מונח מרבה תוֹלַעַת – אתנה מגביל, ביחד רבוי הגבלות (א) צבע מסוים ולא מצבעים רבים (ב) ר' שמעון אומר המשונה שבתולעת

המשך **[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה**, משהוא נושא להבקיע כשרה להזות ממנה. - ר' מאיר אומר אין מזין ממנה עד שתיעשה אפר ותעשה בבגדי כהונה ובכהנים המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר:

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - מקף כבורר ממתי כשרה להזות ממנה, תנא קמא אומר כשרה להזות משעה שנושא להבקיע.

ר' מאיר אומר אין מזין ממנה עד (כאן מוצע לומר שטעם זקא-גדול של מלת **(יט,ו) וְהִשְׁלִיךְ** מרמז לשלושה תנאים שצריכים להתקיים כדי שהזאת ממנה תהיה כשרה **(תנאי א) שתיעשה אפר (תנאי ב) ותעשה בבגדי כהונה ובכהנים (תנאי ג) המלאכה פוסלת בה עד שתעשה אפר**

המשך **[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ו) אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה -** שומע אני משתעשה אפר (לגמרי), ת"ל הַפָּרָה, אי הפרה יכול אפילו לא נשרפה, ת"ל אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת, הא כיצד, משיצית האור ברובה^(ב) **[ספרי]:**

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - טפחא בתפקיד שנוי, כאן משיצית האור ברובה כבר חל שנוי בפרה וכבר יש אפר

אפשר דרשת **[ספרי זוטא] הבאה ב- (במ' חקת יט,ה) תסביר ענין בפסוק (יט,ו)**

[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,ה) ... (הלקי פרה) הפוקעין (מהפרה) שיצאו חוץ למערכה אם יש בהם כזית יחזירם למקומן או יתן עליהם עצים וישרפם במקומם. (יט,ה) וְשֵׁנֵי את שהוא רוצה לשרוף וְשֵׁנֵי מיכן אמרו שרפה שלא בעצים או בכל עצים אפלו בקש אפלו בגבבה כשרה ומצותה (כנראה לכתחילה) שלא ימעט לה עצים מן הראוי לה ר"י אומר חבילי אזוב היו משליכין לתוכה בשביל לרבות את האפר.

(יט,ו) אֶל-תּוֹךְ - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, שמשליך עצים ואזוב וקש וגבבא על המוקד הראשי של שריפת הפרה ועל חלקים שפקעו והם גדולים מכזית ושורפם במקומם

(יט,ו) שְׂרֵפַת - מרכא מרבה הַפָּרָה – סלוק מגביל, ביחד רבוי הגבלות (א) כל עוד האור לא הוצת ברובה לא כשר אפרה להזות (ב) אפשר שמגביל מה אפשר לא לשרוף רק לחלקי פרה הקטנים מכזית שפקעו ממקום השריפה של הפרה. חלקים מעל כזית יחזירם או ישרפם במקומם.

במדבר חקת יט,יא: הִנֵּנִי בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים:

[ספרי ככה] (יט,יא) הִנֵּנִי בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים: בא הכתוב ולימד על המת שמטמא במגע (חייבים בגזרת הכתוב כי יהיה מי שינסה ללמוד בקל וחומר) הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם (המת) מטמא באהל (בלי מגע) לא יטמא במגע (בתמיה) אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין (מקל וחומר) לכך נאמר **(יט,יא) הִנֵּנִי בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים** עונשים מן הדין.

[ספרי ככה] (יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם להביא את בן שמונה (ימים) משמע מביא את בן שמונה ומביא את דמו ת"ל **(יט,יא) בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם** להוציא את דמו דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר **לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם** להביא את דמו.

(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ - מקף כרב-מצב משמע נפש: (א) דם הנפש (ב) נפש (כמו נפש בהמית) המחיה את האדם, והיא נושאת את הנשמה ישראלית הניתנת בו ביום השמיני (לזכר בברית מילה). רבי ישמעאל אומר שהכתוב מדבר בנפש ונשמה (מצב ב) ולפי זה מת בן פחות משמונה ימים לא מטמא. רבי עקיבא אומר שהכתוב מדבר בדם הנושא את הנפש. ולפי זה בן פחות משמונה ימים מטמא.

(במ' חקת יט,יא) לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם - מונח (כרבוי) אתנה (כמגביל), ביחד רבוי הגבלות. בבשר מת יש הגבלות אחדות שבגללן הנוגע בו לא נטמא, שחלקן נאמרות ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ה]** [*] אלו שאם חסרו טהורין כזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרודו רקב ורביעית דם ועצם כשעורה ואבר מן החי שחסר עצמו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ע"פ [ספרי קכה] אפשר שמלמד גם את המגבלה של היטמאות שבעה ימים רק במגע במת ולא באהל ולא בחיבורין לנוגע במת. ראה הסבר ל-(יט,טז,כב) [רמב"ם טומאת מת פ"ה, ה"ב] מדאורייתא הנוגע בנוגע במת בשעה שהוא עדיין נוגע במת טמא עד הערב.

במדבר חקת יט,יב: הוא יתחטא-כו ביום השלישי וביום השביעי ויטהר ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר:

[ספרי קכה] (במ' חקת יט,יב) ביום השלישי וביום השביעי, בא הכתוב ולימד על המטמא במת שטעון הזייה שלישי ושביעי אתה אומר לכך הוא בא או לא בא אלא אם הזה בשלישי יטהר ביום השביעי ואם לא הזה בשלישי לא יטהר בשביעי. ת"ל (יט,יב) ואם-לא יתחטא וגו' ועדיין אני אומר מפני מה לא טהר בשביעי מפני שלא הזה בשלישי אבל אם הזה בשלישי יטהר בשביעי ת"ל (במ' חקת יט,יט) ויטהר ביום השביעי שנה עליו הכתוב לפסול.

[ספרי קכה] (במ' חקת יט,יב) ואם-לא יתחטא ביום השלישי למה נאמר לפי שהוא אומר (במ' חקת יט,יב) ואיש אשר-יטמא וקל יתחטא וינקה על טומאת מקדש וקדשיו (הטעון חטוי שלישי ושביעי ולא היוו עליו) הכתוב ענש כרת או לא ענש כרת אלא על הזייה ת"ל (יט,יב) ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר עונשו לא יטהר ואין עונשו כרת.

(במ' חקת יט,יב) הווא יתחטא-כו - מונח לפני תבנית הטעמים גרשיים ... תביר בתפקיד רבוי של דרשה בתבנית הטעמים גרשיים ... תביר. (לימוד א) (במ' חקת יט,יב) הווא יתחטא-כו ביום השלישי וביום השביעי – תבנית טעמים כללית ... גרשיים ... תביר, כעין יצא מהכלל להקל ולהחמיר. להחמיר על טמא טומאת מת לחייב הזייה שלישי ושביעי ולענוש בכרת על טומאת מקדש וקדשיו כאשר לא היוו עליו שלישי ושביעי. להקל שאם לא היוו עליו בשלישי ובשביעי עונשו לא יטהר ואין עונשו כרת (כל זמן שלא עבר על טומאת מקדש וקדשיו).

(לימוד ב) להחמיר למאן דאמר שלכתחילה יזו שלישי ושביעי וכך זוכה בקיום המצווה במלוואה. להקל מלמד לאפשרות להרחיק את הזאת שלישי לזמן מאוחר יותר. אפשרות הרחקה הזאת שביעי משלישי ומשלישי שבעצמו הורחק. כאשר יתקיימו שתי ההזאות טמא המת יטהר.

[רמב"ם פרה אדומה פ"א,ה"ב] מחמיר על עם הארץ הבא להיטהר שימנה לפני המזה שני ימים ובשלישי יזו עליו ומקל על חבר ומקל בטבילת המיטהר משביעי והלאה אע"פ שלא הוזה.

[רמב"ם פרה אדומה פ"א,ה"ג] מקל על טמאין בטומאת מת וטומאה אחרת "כל המטמאין מקבלין הזאה, כיצד זכים וזכות נדות ויולדות שנטמאו במת מזין עליהן בשלישי ושביעי והרי הם טהורין מטומאת מת אף על פי שהן טמאין טומאה אחרת, שנאמר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי הא למדת שהזייה מועלת לו אף על פי שהוא טמא, וכן הערל מקבל הזאה כיצד ערל שנטמא במת והזה עליו שלישי ושביעי ה"ז טהור מטומאת מת וכשימול טובל ואוכל בקדשים לערב".

[ספרי זוטא] (במ' חקת יט,יב) הווא יתחטא-כו, יכול דבוק למת אמרת לא אמרתי אלא בשלישי אי יכול חטוי אחד אמרת לא אמרתי אלא בשביעי אי בשביעי יכול חטוי שנים אמרת לא אמרתי אלא בשלישי יכול תהא הזייתו קבועה בלילה אמרת לא אמרתי אלא ביום השלישי יכול תהא הזיית שלישי קבועה ביום אבל הזאת שביעי תהא קבועה בלילה והלא אומר וכי דין הוא הואיל ונאמרה הזאה בשלישי ונאמרה הזאה בשביעי מה מצינו שהזיית שלישי קבועה ביום אף הזאת שביעי תהא קבועה ביום קל וחומר ומה אם שלישי שאין הזאתו כשרה עד שתכשירנה אחרת הרי הזאתו קבועה, ביום שביעי שהזאתו כשרה עד שלא תכשירנה אחרת אינו דין שתהא הזאתו קבועה ביום. לא אם אמרת בשלישי שהוא סמוך לטומאה תאמר בשביעי שאינו סמוך לטומאה אלא סמוך לטהרה אמרת לא אמרת אלא ביום השביעי ילמד שלישי משביעי הואיל ונאמרה הזייה בשביעי ונאמרה הזייה בשלישי מה מצינו שהזיית שביעי קבועה ביום אף הזיית שלישי תהא קבועה ביום קל וחומר ומה אם שביעי [שהוא סמוך לטהרתו הרי הזייתו קבועה ביום שלישי] שהוא סמוך לטומאה אינו דין שתהא הזייתו קבועה ביום. לא אם אמרת בשביעי שהזייתו כשרה עד שלא תכשירנה אחרת תאמר בשלישי שאין הזייתו כשרה עד שתכשירנה אחרת אמרת לא אמרתי אלא ביום השלישי: הווא יתחטא-כו ביום השלישי, יכול סמוך למיתה אמרת שוב בשלישי אם לומר שלישי שהוא סמוך למיתה (של המת שנגע בו) כבר למד הא מה אני מקיים שלישי שאפילו רחוק מן המיתה יכול הזיית שלישי תהא רחוקה מן המיתה אבל הזיית שביעי תהא סמוכה לשלישי אמרת שוב בשביעי אם לומר שביעי שהוא סמוך לשלישי כבר למד הא מה אני מקיים שביעי אפילו רחוק מן השלישי יכול אם לא הוזה הטהור אמרת? לא אמרתי אלא ואם-לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר יכול שבא לטענו זריקה וחטוי אמרת? לא אמרתי אלא (במ' חקת יט,יב) כי מו נדה לא זרק עליו זריקה אמרתי לך לא חטוי יכול שבא להכשיר חטוי בזריקה אמרת (במ' חקת יט,יט) והנה הטהר עליהם ביום השלישי וביום השביעי בהזייה הוא טהור אינו טהור באצבע:

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טורדל) - כ"י במצוות האמנותי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבו**; **דרכא** - מצרף; **תבר** - מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בדר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.11 במדבר חקת יט,א (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,ד: זאת התורה אדם פי-ימות באהל **כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל ויטמא שבעת ימים:**
(ספרי במדבר פרשת חקת פיסקא קכו) (במ' חקת יט,ד) זאת התורה אדם פי-ימות באהל **כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל ויטמא שבעת ימים:** בא הכתוב ולימד על המת **טומאה חדשה שמתמא באהל** [אין לי אלא באהל] חוץ לאהל מנין ת"ל (במ' חקת יט,ד) **זאת התורה אדם פי-ימות באהל** דברי איסי בן עקיבא,

ר' ישמעאל אומר אינו צריך (לדרשה של איסי בן עקיבא, אפשר ללמוד זאת בקל וחומר) אם (אדם) עד שלא נזקק לטומאה (בעודו חי באהל לא טמא, ומת באהל) הרי הוא **מטמא** (בדרגת אבי אבות הטומאה ועושה טומאת אהל אז) **משנזקק לטומאה** (אם מת מחוץ לאהל ונהיה אבי אבות הטומאה) **דין הוא שיטמא** (טומאת אהל, משיוכנס לאהל)
(נושא נוסף) **מנין לעשות כל המאהילים כאהל היה רבי יצחק אומר מה מצורע הקל** (אינו אבי אבות הטומאה, במשמע שאינו בטהרת מי נדה, אינו בדין הלל חרב אולי עוד דברים) **עשו בו כל המאהילים כאהל** [אנצ' תלמודית, **טומאת אהל**] כאשר הטהור והמצורע תחת אהל אחד ובמעל פרק זמן מוגבל, ואין מצורע מאהיל מטמא את הטהור ואין טהור מאהיל על מצורע נטמא), **מת חמור אינו דין שנעשה בו כל המאהילים כאהל** (משעת כניסה לאהל).

[רמב"ן] (במ' חקת יט,ד) טעם אדם פי-ימות באהל - אדם פי-ימות והוא עתה באהל, או שדבר הכתוב בהווה (שרוב אנשים מתים באהל או בבית), והוא הדין אם ימות בחוץ והכניסוהו לאהל.

[התורה"מ מלב"ם מו] (במ' חקת יט,ד) זאת התורה אדם פי-ימות באהל, מ"ש (יט,ד) **זאת התורה** מפני שחדש בזה תורה חדשה שלא נמצא בשום טומאה שהיא **טומאת אהל** (מיידית) שהוא רק כמת לבד, וכבר בארנו בהתורה"ה (צו סי' כ"ג) ש"כ"מ שאומר **זאת התורה** בא לומר שהיא תורה כוללת לא פרטית, מזה מבואר שהיא תורה כוללת לכל מת, שלא נטעה שרק אם ימות באהל מטמא כל אשר באהל לא אם מת בחוץ והכניסוהו לאהל, שא"כ אינה תורה כוללת, ור' ישמעאל סובר שזה נדע מן הסברא שאם הובא תחת האהל מבחוץ כ"ש שיטמא אחר שכבר נזקק לטומאה, ומפרש ר' יצחק שר"ל שהיא תורה כוללת לכל מיני אהלים אף אהל שאינו של פשתן או אהלים שהם טהורים שחושב ה-[רמב"ם טומאת מת פ"ה ה"ב] מכל מקום שוים בזה ש-**(יט,ד) כל-אשר באהל ויטמא**, שכבר ראינו במצורע שאומר **(וי' תז' יג,מו) מחוץ לפתחה מושבו**: שמושבו טמא ומטמא כל הבא שם אף שיושב תחת האילן, כמ"ש מצורע (סי' קנ"ה):

(במ' חקת יט,ד) זאת התורה - יתיב - בתפקיד דווקא כך, או כמחליף טעם פשטא במלה בת הברה אחת, מלמד שפשט הכתוב נדרש ע"פ זקן-קטן בתפקיד שני לימודים, (לימוד א) אדם מת באהל גורם טומאה בכל האהל, (לימוד ב) מת מחוץ לאהל והובא לאהל גורם טומאה בכל האהל. נושא המאהיל על המת שנטמא נלמד ממקום אחר.

[תורה תמימה] (במ' חקת יט,ד) אדם - להוציא את הסילונית^(ט) **ת"כ פ' שמיני, י"א י'**:
[תורה תמימה (=ת"ת) סב] צ"ל סריינא, והוא מין דג שחציו דג וחציו אדם (ע' רש"י בכורות ח' א') והרבותא אף על פי דאינו כדג לענין אכילה ככ"ז גם אינו כאדם לענין טומאת אהל דכיון דכתיב אדם בעינין אדם שלם:
(יט,ד) אדם - טפחא בתפקיד שנוי, גוף שאינו של אדם שלם אלא תערובת עם משהו אחר לא חל בו טומאת אהל.

אפשר שדומה ללימוד **[תורה שלמה קכד] (וי' תז' יב,ז) זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה**: **[מדרש הגדול]** תורה אחת לכל היולדות שהן חייבין בקרבן, או יכול אפילו שפיר מלא דמים מלא גנינים כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים, המפלת יום ארבעים או המפלת דמות אדם בעל כנפים, ת"ל **(יב,ז) לזכר או לנקבה** עד שיהא בו צורת זכר או צורת נקבה.
[ספרא תזריע פרשה א פרק ד] (א) יכול אף ללידה (לא גרסינן אף לזיבה) (הכי גרסינן) שלפני מלאות ועל הלידה שאחר מלאות (עד כאן שנוי הגירסא) תביא קן אחד תלמוד לומר **(וי' תז' יב,ז) זאת** **(וי' תז' יב,ז) זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה**, להביא את המפלת סנדל או שיליא או שפיר מרוקם,
(יט,ד) אדם - פשט הכתוב מלמד על גוף של אדם שלם ללא תערובת של משהו אחר. **(יט,ד) אדם** - טפחא בתפקיד שנוי ורבו.

הלימוד הוא שגם חלקי גוף מאדם שלם, נחשבים כמתים ומטמאים טומאת אהל.
נחזור כאן על מה שהבאנו בקצרה בהסבר ל-**(במ' חקת יט,ג) בַּמַּת בַּנְּפֶשֶׁת** שלא עוסק באהל, ע"פ **[משנה אהלות פרק אלו מטמאין פ"ב מ"א]** אפשר שתלישא-קטנה אחת מתריעה על שיעור בשר מן המת שהוא כזית, ושאר המנויין **במשנה א** שאינו מטמא באהל, אלא רק במגע ומשא, אבל מהשיעור ומעלה מטמאים באהל **[משנה מסכת אהלות פ"ב מ"א]** אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת וכזית נצל ומלוא תרווד רקב השדרה והגלגולת אבר מן המת ואבר מן החי שיש עליהן בשר כראוי רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ורוב בנינו ורוב מנינו של מת אף על פי שאין בהם רובע טמאין כמה הוא רוב מנינו מאה ועשרים וחמשה:

ההסבר הבא שייך (ב) ל-**(יט,ד) פי-ימות באהל** מגבלות לטומאת אהל, ראה בהמשך; ושייך (א) ל-**(יט,ד) אדם** - טפחא בתפקיד שנוי ורבו; כלהלן, ע"פ **[משנה מסכת אהלות פ"ב מ"ב]** אפשר שתלישא-קטנה (=תרסא) שניה (הכוונה למונח שלפני תרסא המקבל תפקיד תרסא) **(במ' חקת יט,ג) בַּמַּת בַּנְּפֶשֶׁת** מתריעה על שיעור דם מן המת שאינו מטמא במגע, משא, אהל. שיעור של פחות מרביעית דם. **[תפארת ישראל - יכין לקראת סיום דבריו שם מ"א]** ... וכל המנויין במשנתנו זו מטמאין במגע משא ואהל. חוץ מתרווד רקב שאמ"ט רק במשא ואהל ולא במגע מדא"א שיגע בכל הפירורין ביחד. וגם באהל לא מטמא אם לא יאהל על כל התרווד ביחד. ועוד **[שם שם מ"ב] וחכ"א רביעית**. דמה לעצמות שכן רובן טמא אף שאינן רובע וכ"ש כולן. משא"כ בדם אפילו הוא כל הדם שבגוף, אינו מטמא רק ברביעית. א"נ דוקא **עצמות דחמירי** שהרי עצם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"פ במגע ובמשא. להכי כשהן כולן יחד א"צ שיעור האמור בהן. משא"כ דם, הרי כשהוא **פחות מרביעית אין בו טומאה כלל**, י"ל אפילו כשיש לפנינו כל דמו, **כשאין בו כשיעור טהור וגו'**

(יט,ד) אדם פי-ימות באהל - אמר ריש לקיש, מניין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר **זאת התורה אדם פי-ימות באהל** **(בברכות ס"ג ב'):**

ב"ה טוב טעם ודעת ולדני (טורדני = חכ) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר; **מונח** – רבוי; **הקף** – פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = **מאריך**, **רבוי**; **דוקא** – **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = **טרחא** – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוקא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **חביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ף** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.12 במדבר חקת יט,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,ד: זאת התורה אדם פי-ימות באהל **כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל ושמא שבעת ימים:**

[מושגים תלמודיים טומאת אוהלים] אוהל המאהיל על המת - טמא "טומאת שבעה" מן התורה, אפילו אם אין הוא ראוי לקבל טומאה בתורת כלי (שאינו לקירות בית קבול), כגון שהוא מחובר (ולא תלוש) או שאינו כלי (מקבל טומאה מצד שהוא אהל כשהוא עשוי מחמרים שמקבלים טומאה), שנאמר **(יט,ח) ויהנה על-האהל** - "בא הכתוב ולימד על האוהל שהוא מקבל טומאה" (ספרי שם). דבר (כמו גג, עץ, יזיזים בנפח מטטט ומעלה ויש בהם קוביה של טפח * טפח * טפח (=טטט)), המאהיל על מת גורם להתפשטות טומאת מת תחתיו לכל החלל שמאהיל עליו, ואם אין שם חלל טטט הטומאה בוקעת מעלה עד לשמים ומטה לתהום הארץ רק במקום הטומאה. ואם הוא עשוי מחמרים מקבלי טומאה אז אין עליו הגבלת מ' סאה של כלי שאינו מקבל טומאה, והוא מקבל טומאת האוהל בעצמו כשמאהיל על המת, לכל החלל שמאהיל עליו.

[רש"י] (במ' חקת יט,ד) כל-הבא אל-האהל - בעוד שהמת בתוכו:

[תורה תמימה(=ת"ח)] (במ' חקת יט,ד) כל-הבא אל-האהל - מלמד שדרך פתחו הוא מטמא ואינו מטמא בכל צדדיו כשהוא פתוח^(ט) **[ספרי]:**

(יט,ד) כל-הבא אל-האהל וגו' - זה הבא מקצתו, **וכל-אשר באהל** - זה הבא כולו^(ט) [שם]:

[תו"ת סט] כי לשון ביאה אל הבית הוא רק כשנכנס דרך הפתח וכמ"ש בשבועות י"ז ב' טמא שנכנס להיכל דרך גגין פטור משום טומאת מקדש, שנאמר ואל המקדש לא תבא, דרך ביאה אסרה תורה, ולכן בבית פתוח אינו מטמא כל סביביו רק כנגד הפתח שדרך שם נקרא ביאה, ועינין מש"כ שם בפ' תזריע: הערה זאת באה להסביר משמעות הכתוב **כל-הבא אל-האהל**

[תו"ת ע] פשוט דייק כפילת הענין **(יט,ד) כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל**. ומפרש בספרי דאע"פ דלפי"ז היה די לכתוב כל הבא אל האהל והוי ידעינן בכש"כ דכל אשר באהל היינו בביאת כולו טמא, אך אשמעינן זה משום דקי"ל אין עונשין מן הדין:

מבוא (א) ע"פ **[תורה תמימה=תו"ת טז]** כדי שהאהל עצמו יטמא הוא צריך להיות עשוי מבגד (צמר או פשתים) או מעור או משק, מילי דפשתן. אבל אם היה האהל מנסרים או של עצם או של מתכת הרי הוא כבית וטהור, וכן אם היה האהל מדבר היוצא מן העץ כמו קנבוס וצמר גפן דינו ג"כ כבית, חוץ מן הפשתן דהוי כמו בגד, וטמא.

(ב) קירות אבן עצמם לא מקבלים טומאה, כלים המקבלים טומאה (בגלל חומר, צורה) שמונחים בהם, אם יש חלל טפח * טפח * טפח (=טטט) לפנייהם כפי הבית, מקבלים טומאה. חלל של פחות מ-טפח הטטט הכלים לא מקבלים טומאה. אם פתח הבית, שדרכו תצא הטומאה, פתוח, הנוגע בקיר מבחוץ לבית – לא טמא, גם אם הקיר עשוי מחומר המקבל טומאה.

אם הבית סתום (סגור) הדלת ולא בטלו הפתח בעקירת פצימים), הנוגע מבחוץ לא טמא. עקרו הפצימים ובכך ביטלו את הפתח וסתמו את הפתח, אז גם קירות מחמרים שלא מקבלים טומאה מעבירים טומאה והנוגע מבחוץ נטמא.

(ג) טומאה בקרקעית הבית אם יש חלל טטט בינה ובין הבית הטהור, אחרת הבית טמא אהל וכן תחת הטומאה שבקרקעית. טומאה בבית ומעליה חלל טטט הוא מציל על מה שמעליו בלבד מפני הטומאה שבבית, טומאת האהל מתפשטת בשאר חלל הבית או האהל.

[תרגום המיוחס ליונתן] (במ' חקת יט,ד) דא אהוויית אורי'תא גבר ארי' ימות תחתו גננא דפריס כל מאן דעליל למשפנא אורח תרעא וקלא מן צדדיה פדפשת תרעיה מקל דממשפנא נאפילו קרקעיתיה נאבגוי וקיסוי ויגנזי יתי מסאב שובעא יומין:

כתר יונתן (במ' חקת יט,ד) זאת הוראת התורה איש כי ימות תחת אהל שפרוס, כל מי שיבוא לאהל דרך פתחו ולא מן צדדיו כשפתחו פתחו כל מה שבאהל ואפילו קרקעיתו ואבניו ועציו וכליו יהיה טמא שבעה ימים:

(יט,ד) כל-הבא – מקף כבורר בין כניסה דרך פתח האהל שטמאה, ובין נגיעה (ולא כניסה) מהצדדים שאינה מטמאה.

[ספרי במדבר חקת פיסקא כזו] (במ' חקת יט,ד) כל-הבא אל-האהל זה הבא מקצתו **וכל-אשר באהל** זה הבא כולו הא עד שלא יאמר יש לי בדין (בקל וחומר) אם הבא מקצתו טמא כולו לא יהיה טמא אלא אם אמרת כן ענשת מן הדין לכך נאמר **(יט,ד) כל-הבא אל-האהל** [וכל-אשר באהל] ללמדך שאין עונשים מן הדין (כלל בלמוד שאין עונשין על תוצאה הלכתית שנלמדה בקל וחומר)

ר' אחי ברבי יאשיה אומר **(יט,ד) כל-הבא אל-האהל** למה נאמר לפי שהוא אומר **(יט,ד) וכל-אשר באהל** הא עד שלא יאמר יש לי בדין אם הבא לאהל טמא אשר באהל לא יהיה טמא (?) מה ת"ל **(יט,ד) כל-הבא אל-האהל** (גרסת [התהומ'מ] **וכל-אשר באהל**) לעשות קרקעו של בית עד התהום כמוהו.

[התוה"מ מלב"ם במדבר חקת מז] (במ' חקת יט,ד) כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל, הבא הוא גם הבא מקצתו, וא"כ לא היה צ"ל כל אשר באהל שהוא ביאת כולו רק שאין עונשין מה"ד, ור' אחי בר' יאשיה מדייק דיוק אחר, שכבר התבאר באילת השחר (כלל קצ"ט) שכל שנזכר בכתוב שני דברים שהאחד יש בו חדוש יותר כתב תמיד הדבר שיש בו חדוש יותר באחרונה כדי שידבר כדרך לא זו אף זו, וא"כ עכ"פ היה לו לכתוב כל אשר באהל וכל הבא אל האהל אחר שמ"ש **כל-הבא** (מקצתו) הוא חדוש יותר, ומזה הוכיח שיש חדוש ורבותא במ"ש **וכל-אשר באהל** (שזה יותר חידוש), שמלמד שכל הנמצא טמון בקרקע הבית עד התהום טמא אף שהם מכוסים בעפר, וכמ"ש ה-**[תו"ט פ"ג דאהלות מ"ז]:**

לקראת המקור הבא יש לזכור את המבוא.

[ספרי במדבר חקת פיסקא כזו] (יט,ד) כל-הבא אל-האהל דרך פתחו הוא מטמא ואין מטמא מכל צדדיו (אדם הנוגע בכתלים מבחוץ) כשהוא (הבית) פתוח. **מיכן אתה דן לקבר מה אהל שהוא מקבל טומאה אין מטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח או חילוף (טט: ספרי מנסה לערער את מסקנת הקל וחומר הנ"ל) מה קבר**

אינו דין (טט: בקל וחומר) שלא יטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח או חילוף (טט: ספרי מנסה לערער את מסקנת הקל וחומר הנ"ל) מה קבר שאינו מקבל טומאה [הרי הוא מטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח אהל שהוא מקבל טומאה] אינו דין שיטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח (טט: דהית הנסיון מגזרת הכתוב) ת"ל **(יט,ד) כל-הבא אל-האהל** דרך פתחו הוא מטמא ואין מטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח (טט: התנא

מסכם) דנתי (טט: בקל וחומר) וחילפתי (טט: את הסדר בקל וחומר כדי לערער את הסדר הראשון) בטל (לא גורסים או) חילוף (טט: החילוף בסדר של הקל וחומר נבדח מגזרת הכתוב לכן) זכיתי לרדון כ(טט: סדרה הקל וחומר ש)בתחילה מה אהל שהוא מקבל טומאה אין מטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח קבר שאין טומאה דין הוא שלא יטמא מכל צדדיו כשהוא פתוח (טט: הלכה נוספת בטומאת אהל מתי המאהיל או הנוגע

טמא שבעה ימים ומתי רק טומאת ערב) או לא יטמא טומאת ערב אמרת ק"ו הוא אם שלישי במת טמא ((ע"פ קהתי:כגון כלים שנגעו במת אדם

נוגע בכלים וכגדיו נוגעים בו) השני דין הוא שיהא טמא. ההסבר לכך נמצא ב-**[משנה אהלות פ"א מ"א, מ"ב, מ"ג]**

ב"ה טוב טעם ודעת לטעם (ט"ו) כי במצוות האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **תמצית ההשפעות**: **תאנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: **מונח** - רבוי; **מזכיר** - מוציא ממשש; **מרכב** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכב טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכב תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכב טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רבוע** - 4; **מונח רבוע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; השלישי: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[משנה אהלות פ"א מ"א*] שנים טמאים במת, אחד טמא טומאת שבעה (ע"פ קהתי: נוגע נושא או באהל מת) ואחד טמא טומאת ערב (ע"פ קהתי: זה הנוגע בטמא את שפירש מנגיעה במת ויש דיון על הטמא מת, והנוגע בטמא מת עד שלא פירש מנגיעה במת, זה סוג של נגיעה בחיבורין ומחלוקת האם היא דאורייתא ואז שניהם טמאי מת). **שלשה טמאין במת ושנים טמאין טומאת שבעה** (ע"פ קהתי: כלים הנוגעים במת ונעשים כמוהו אבי אבות הטומאה פרט לכלי חרס וכלים שנוגעים בכלים גם אחרי שפירשו מהמת) **ואחד טמא טומאת ערב** (ע"פ קהתי: הנוגע באחד מהשנים שלפניהן אחרי שפירשו מהמת). **ארבעה טמאין במת שלשה טמאין טומאת שבעה** (ע"פ קהתי: כלים כהסבר לעיל ואדם נוגע במ כלים באדם כגון חרב במת אדם נוגע בחרב בגדיו נוגעים באדם) **ואחד טמא טומאת ערב** (ע"פ קהתי: אדם או כלים). **כיצד שנים אדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה ואדם הנוגע בו טמא טומאת ערב**:

[פיהמ"ש לרמב"ם אהלות פ"א מ"א] אמר ה' בטומאת מת (במ' חקת יט, כב) **הַנֶּגֶשׁ הַנִּגְעַת הַטְּמֵא עַד־הַעֲרָב**: ואמרו בספרי או יהא אדם מקבל טומאה מן המת לטמא את חברו טומאת שבעה, תלמוד לומר (במ' חקת יט, כב) **הַנֶּגֶשׁ הַנִּגְעַת הַטְּמֵא עַד־הַעֲרָב**: אבל שהאדם הנוגע במת טמא טומאת שבעה הרי הוא מפורש בכתוב, (במ' חקת יט, א) **הַנֶּגֶשׁ בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אֲדָם וְטָמֵא שְׂבַעַת יָמִים**: ודין זה הוא דין תורה. ומדברי סופרים שאם נגע במת ונגע באדם אחר עד שלא פירש מן המת הרי גם השני טמא שבעה מדבריהם. דע זאת.

(יט, יד) קַל־הַבָּא אֶל־הָאֵהָל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֵהָל - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. לכל אחד מהלימודים יש הסבר משלו לכתוב **(יט, יד) קַל־הַבָּא** **(יט, יד) קַל־הַבָּא** - מקף בורר בין שרק אם בא כולו, ובין גם אם בא מקצתו, כאן גם אם בא מקצתו **(יט, יד) קַל־הַבָּא** - מקף בורר בין ביאה דרך פתח האהל או הבית - נטמא, ובין הנוגע בצדי האהל או הבית (העשוי מחמרים הקבלים טומאה כמוזכר לעיל) כשהוא פתוח שלא נטמא.

(יט, יד) אֶל־הָאֵהָל - מקף בורר בין מצב שהאהל פתוח, מטמא הבא דרך הפתח ואינו מטמא מכל צדדיו (הנוגע בכתליו מבחוץ) ובין מצב שהאהל סגור נידון כקבר סתום ו"מטמא כל סביביו" (**מטמא** הנוגע בכתליו מבחוץ). הכתוב הזה הוא בסיס למשנה מסכת אהלות ויש בה אופנים שונים בהם האהל מטמא ובהם האהל לא מטמא.

[רש"י הירש במדבר] (במ' חקת יט, יד) **קַל־הַבָּא אֶל־הָאֵהָל**: "דרך פתחו הוא מטמא ואין מטמא בכל צדדיו כשהוא פתוח" (ספרי) - כל עוד יש דלת לבית וזו מיועדת לכניסה וליציאה, הרי הוא נטמא רק משנכנס לחלל החדר ולא משנגע בקירות החיצוניים. כנגד זה "בית סתום" ו"פרץ את פצימיו" (ביטל בכך את הפתח) (נסתמה הדלת לחלוטין תוך הסרת הקורות ששמשו עד כה למסגרתה) נידון כקבר סתום ו"מטמא כל סביביו" (**נבא בתרא יב ע"א**), וראה פ"י פסוק טז.

[מתיבתא בבא בתרא יב, א] (טט: בית או מערת) קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו, פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו (ג) בית (טט: שאינו בית קבר) (שפתחו) סתום, (ומת נמצא בתוכו), אינו מטמא (את) כל (הארבע אמות ש)סביביו (כפי שמטמא כל קבר (ד), אלא מטמא כנגד הפתח בלבד (ה). אבל אם) פרץ את פצימיו, מטמא כל סביביו. (כיון שבאופן זה נחשב הבית עצמו כסתום, ודינו כקבר המטמא ארבע אמות סביבו (1)).

(ד) חכמים גזרו שיהא קבר המת (וכן המת עצמו) מטמא ארבע אמות סביבו. כדי שלא ירגילו אוכלי טהרות להתקרב עד הקבר ויאהילו, ולא יבחינו בכך. (רש"י ד"ה פרץ). ראה עוד (סוטה מד, א וברש"י שם ד"ה מת)

(ה) מת הנמצא בבית וסופו לצאת באחד מפתחיו אע"פ שפתחיו נעולים כל הכלים המונחים בחלל הפתח, תחת עובי התקרה או תחת זיז בעובי טפח הבולט מעל גבי הפתח, טמאים, משום שהטומאה עשויה לצאת דרך שם. ואם לא ידוע באיזה פתח סופו לצאת, כל הכלים המונחים בחלל כל הפתחים טמאים. **[משנה אהלות פ"א מ"ג]**, ו-**[רע"ב שם]**. וראה **[רש"י ביצה י, א ד"ה כולם]** שכתב שתקנת חכמים היא. (1) כך פירש רש"י (ד"ה פרץ), שהטעם שמטמא סביבו הוא מדין טומאת קבר. וכן כתבו ה-[רמב"ם טומאת מת פ"ז ה"א], [הרא"ש סי' מג], וה[נמוקי יוסף ד"ה בית]. אולם ה-[ר"י מיגאש ד"ה בית] וה[תוס' ד"ה פרץ] כתבו, שלבית אין אין דין קבר המטמא ארבע אמות סביבו, מאחר ומחיצותיו ניכרות ואין לחשוש שמא יאהיל בלא לשים לב. אלא כוונת הברייתא לזיזים הבולטים בכתליו הבית מבחוץ, שאם פרץ את פצימיו אזי כל הכלים הנמצאים תחת אותם זיזים נטמאים, כי יש לחשוש בכל זיז שמא תחתיו יצא המת מן הבית. אבל אם לא פרץ את פצימיו אינו מטמא תחת שאר הזיזים, משום שמסתבר שהמת יצא מפתח זה.

[משנה אהלות פ"ג מ"ז*] טפח על טפח על רום טפח מרובע מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה כיצד? אמנם המשנה ממשכה בנושא ביב שתחת הבית ובו טומאה. אבל יכול ללמד (א) על טפח על טפח על טפח בתוך כותל שאינו חוצץ בפני הטומאה שבבית (ב) טפח על טפח על טפח בקרקעית הבית (גם בתקרה) חוצץ בפני הטומאה שבבית.

[רמב"ם טומאת מת פ"כ ה"ו] כל הבלועין בקרקעיתו של בית הרי הן טמאין ואין נצלין, שקרקע האהל כמוהו עד התהום משא"כ בכותליו כמו שיתבאר **[שם פ"ד ה"ב]**, כיצד הטומאה בבית וכלים הטמונים בקרקעיתו אפילו תחת מאה אמה טמאים, אם יש במקומן טפח על טפח טהורין שהרי הן תחת אהל אחד, וגו'

הביאור **[רמב"ם טומאת מת פ"ד ה"ב]** ... היו הכלים בתוך עובי המחיצה עצמה בין שהיתה הטומאה לפנים מן המחיצה או שהיתה בתוך הבית אם היה מקום הכלים טפח על טפח טמאים ואם לאו טהורין, וכבר ביארנו כיצד דין הבית אם חלקו מכלפי ארצו.

[רמב"ם המבואר שם] אם היה מקום הכלים המקום שבו מונחים הכלים טפח על טפח על רום טפח טמאים מפני כשיש טפח על טפח אין הכלים בטלין לגבי הכותל, ונטמאים מהטומאה שלפנים מן המחיצה או שבתוך הבית. **ואם לאו** שאין שם טפח על טפח טהורין מפני שהכלים בטלין לגבי הבנין והרי הם כמו הכותל עצמו שאין בו דין קבלת טומאה. ע"כ. וזה הפוך למצב כלים הנמצאים בקרקעית ששם אם יש מעליהם טפח על טפח ברום טפח טהור ואם לאו טמא.

[השגת הראב"ד] ו-**[כנס משנה]** התמיהה על הלכת רמב"ם בנושא כלים בכותל ולא מביאים מקור להלכת הרמב"ם. **[מרכבת המשנה שם]** כותב שהמקור ב-**[משנה אהלות פ"ט מ"ד*]** בית שחצו בנוסרים או ביריעות מן הצדדים או מן הקורות טומאה בבית כלים שבחצץ (במחיצה) טהורים. טומאה בחצץ (במחיצה) כלים שבבית טמאין. כלים שבחצץ (במחיצה) אם יש שם פותח טפח טמאים ואם לאו טהורים:

מוצע רמז לדרשת **[רמב"ם ט"מ פ"ד ה"ב]** ונקדים בהסבר תבניות הטעמים **(יט, יד) וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֵהָל** - מקף בורר בין מצבים באהל שבהם דברים נטמאים ובין מצבים באהל שבהם נשארים טהורים **(יט, יד) וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֵהָל** - מונח כמרבה למודים בטעם זקא-קטן של **בָּאֵהָל**. לעיל היו שני למודים (כל-הבא (א) מקצתו (ב) דרך הפתח) יש עוד שני למודים (א) **(יט, יד) וְכָל־אֲשֶׁר** - ע"פ **[רמב"ם טומאת המת פ"כ ה"ו]** מקף בורר בין הימצאות כלי בכתליו הבית ובין הימצאות כלי בקרקע הבית (ב) **(יט, יד) וְכָל־אֲשֶׁר** - מקף בורר בין אם יש בין הטומאה ובין אדם או כלי חציצה של טטט (מעליו או מתחתיו) ובין אם אין בין הטומאה ובין אדם או כלי חציצה של טפח (מעליו או מתחתיו)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותו האמיתי – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 במדבר חקת יט,טו (א) (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,טו: **וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין-צְמִיד פְּתִיל עֲלָיו טָמֵא הוּא:**

(במ' חקת יט,טו) **וְכָל** – מנוקד חולם חסר וללא מקף אחריו, משמע שמתכווין לכל הכלים מהחמרים הנמנים להלן.

(במ' חקת יט,טו) **כְּלֵי** – (א) מונח כמרבח למודים לפי תפקיד זקא-קטן שאחריו (שני למודים עשוי להיות יותר מפעם אחת), (ב) מונח כמרבח לעצמו

[ספרי זוטא (הורוביץ)] (במ' חקת יט,טו). וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ, הכלים ניצולים ב- צְמִיד פְּתִיל ואין (חלל ב-) הקרקע ניצול בצמיד פתיל צְמִיד פְּתִיל – מרכא טפחא קבוצת פרטים העשויה להתרחב שניצולים מלהיטמא מאוירם. להלן [ספרי זוטא] בשילוב עם [משנה

כלים פ"י,מ"א] מונים חברי הקבוצה

אלו כלים ניצולים בצמיד פתיל כלי חרש וכלי נתר (ללא צמיד פתיל מטמאים מאוירם) כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה וכלי חרסית (ארבעה חמרים אלו לא נטמאים בכלל) ת"ל **כְּלֵי פְּתִיל (במ' חקת יט,טו). וְכָל כְּלֵי פְּתִיל** לרבותם (טט: התרחבות הקבוצה כבהגדרת תבנית הטעמים מרכא טפחא) דבית הלל אמרו (ו) להם (ל)בית שמאי ומה כלי חרס וכלי נתר שהן מקבלין טומאה (מאוירם והבסיס נטמא אם יש בו בית קבול) הרי הן מצילין בצמיד פתיל אלו שאין מקבלין טומאה (מגללים, אבנים, אדמה, חרסית) אינו דין שיהיו מצילין בצמיד פתיל (מטומאת אהל) **[משנה כלים פ"י,מ"א] [*] אלו כלים מצילין בצמיד פתיל כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה כלי חרס וכלי נתר עצמות הדג ועורו** עצמות חיה שבים ועורה וכלי עץ הטהורים מצילים בין מפייהם בין מצדיהן בין יושבין על שוליהן בין מוטיין על צדיהן היו כפויים על פיהן מצילים כל שתחתיהן עד תהום רבי אליעזר מטמא. על הכל מצילין חוץ מכלי חרס שאינו מציל אלא על האוכלים ועל המשקין ועל כלי חרס:

(המשך) **[ספרי זוטא]** אמרו חכמים לב"ש אמר לו צאו וראו כל מי שיש לו טומאה יפה להציל וכל שאין לו טומאה יפה כחו להציל הרי חמור שנכנס לבית המנוגע שמה אין כליו מטמא אדם הרי אדם שנכנס לבית המנוגע שמה אינו טמא עד שישא בכדי אכילת פרס אמרו לו צאו וראו כל מי שיש לו טומאה יפה כחו להציל וכל מי שאין לו טומאה לא יפה כחו להציל. אין במשמע אלא בזמן שהוא בתוך החבית מנין אפילו בתוך (חלל ב-)מגופה (=מכסה לכלי ועשוי להיות לו הידוק בצמיד פתיל) ת"ל **כְּלֵי פְּתִיל** יכול בזמן שהוא בתוך מגופה, בתוך אורה של חבית מנין ת"ל **כְּלֵי פְּתִיל**,

[משנה כלים פ"י,מ"ג] [*] מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת ר' יהודה אומר מצלת וכו"א אינה מצלת היה בית אצבע שלה שוקע בתוכה (1)השרץ בתוכה החבית טמאה השרץ בחבית אוכלין שבתוכה טמאים:

כאשר צמיד פתיל מכסה על המגופה דרש **[ספרי זוטא]** שני למודים של מניעת טומאה ממלת **כְּלֵי פְּתִיל** (א) כאשר יש חלל בתוך מגופה וצמיד פתיל מכסה על המגופה ומהדקה לכלי (ב) מניעת טומאה מתוכן המגופה כאשר חלק מהמגופה בתוך אויר הכלי אפשר שזה זוג למודים נוסף להסבר להלן המרומו בתבנית מונח זקא-קטן.

(המשך) **[ספרי זוטא]** מנין אתה מרבה מכנגד השפה [ולפנים ת"ל **טָמֵא**]. כלים שאינם נטמאים מגבם, או שאינם נטמאים כלל, כשהם באהל שיש בו מת או חלקו, אוכלים ומשקים שבתוכם (זה מוגדר אוירם) נטמאים. וכשלא באהל המת, אם נפלה לתוכם טומאה, כגון שרץ מת הכתוב בפר' שמיני. תוך הכלי מתחיל מקצה שפת פי הכלי ופנימה. **[ספרי זוטא]** מרבה (טומאה) מכנגד השפה ולפנים (היינו בתוך) ממלת **טָמֵא**. מוצע לומר שטעם טפחא בתפקיד שנוי ורביי הוא המרמו על השנוי בין חוץ הכלי ובין פנים הכלי.

(המשך) **[ספרי זוטא]** (מונה חמרים הנצמדים באופן אטום אל הכסוי ואל הכלי וזה נקרא צמיד פתיל) בשפך ובשרף בשערה ובזפת וגסטרוון: **[משנה כלים פ"י,מ"ב] (המשנה מונה חמרים מתאימים ושאינם מתאימים להיות לצמיד פתיל) [*] במה מקיפים כסיד ובגפסיס בזפת ובשערה בטיט ובצואה בחומר ובחרסית ובכל דבר המתמרח אין מקיפים לא בבעץ ולא בעופרת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד אין מקיפין לא בדבילה שמינה ולא בבצק שנילוש במי פירות שלא יביאנו לידי פסול ואם הקיף הציל:**

(המשך) **[ספרי זוטא] פְּתוּחַ, כל הפתוח לצורך טמא**

(בקטע הבא **[ספרי זוטא]** (עובר לשיעורי פתוח לצורך שלא בכלים העשויים מהחמרים לעיל) מכאן אמרו כל העושה מאור בתחלה שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה. שירי המאור אלו הן שירי המאור העושה פתח בינה לבין ביתה, בינה לבין חברתה להשמיע את הקול ולהדליק את הנר שיעורו בפתוח טפח. הדלת ששייר בה החרש בין מלמעלן בין מלמטן בין מן הצדדין או שפתחתו הרוח או שהגיפו ולא מרקו שיעורו כל שהוא דברי בית שמאי ובית הלל אומר בפתוח טפח. החור שבדלת שיעורו מלא אגרוף דברי ר"ט ר"ע אומר **בפתוח טפח** גרדי שחפר מלא קנה וכן לחר או לאיספטי שיעורו כל שהוא דברי ב"ש ובה"א **בפתוח טפח** אמר להן ב"ה לבית שמאי חזרו הדלת מהו אמר להן ב"ש בפתוח טפח אמרו (ב"ה) מ"ש (מה שאמרנו) אמרו (ב"ש) להן שזה עשוי לצורך וזה אינו עשוי לצורך בלויי הכתלים שחררום שרצים או שאכלתו מלחת שיעורו כל שהוא דברי ב"ש ובה"א **בפתוח טפח**. מי שהיה טח בתנור ושייר בו הרי זה כ"ש (כל שהוא) ובזמן שפרע מעצמו שיעורו **בפתוח טפח**. תנור שניקב מעינו שיעורו מלא חוט תמרה כפול דברי ב"ש ובה"א **מלא כוש דולק**. ניקב מצדו שיעורו מלא צדו. דולק נכנס מן הצד נכנס, מן האמצע אינו נכנס. ר' ישמעאל אומר באמצע נכנס מן הצד אינו נכנס.

מגופת חבית שנקבה שיעורה **מלא מידה של שיפון** מן הצד נכנס מן האמצע אינו נכנס. רש"א (צריך עיון מהו הכלי שר"ש מתחס אליו) מן האמצע נכנס מן הצדדין אינו נכנס.

כסוי כדי יין וכדי שמן וכסויי טפחיה הרי (ב)אלו (שיעור פתוח להיטמא) כל שהן רשבג"א (רבי שמעון בן גמליאל) הואיל ונאמר **צְמִיד פְּתִיל** מה אני מקיים **פְּתוּחַ** לרבות את הסדוק:

[מלב"ם ג] (במ' חקת יט,טו) ... (יט,יח) וְהָיָה עַל-הָאֵהָל וְעַל-כָּל-הַכְּלָיִם בא כאן כמאמר מוסגר ש- **כְּלֵי פְּתוּחַ** וכו' דהיינו כלי חרס **טָמֵא הוּא** ר"ל ישאר בטומאתו ואינו בכלל מה שכתב (יט,יח) **וְהָיָה ... עַל-כָּל-הַכְּלָיִם**, ולפ"ז מיותר מה שכתב **כְּלֵי פְּתוּחַ** ודרש שר"ל אפי' פתוח כל שהוא, ואבא חנן דרש שמלמד שאין הצמיד פתיל מועיל רק בפתחו לא על כל הכלי אם נפתח רובו והקיפו בצמיד פתיל אינו מציל דבטיל מתורת כלי: (צריך בירור אם נפתח מיעוט)

(במ' חקת יט,טו) **פְּתוּחַ** – זקא-קטן כשני למודים (א) **כל הפתוח לצורך טמא** (ב) **[ספרי זוטא]** לרבות את הסדוק (כנראה נטמא למרות שיש על פתחו צמיד פתיל): **[מלב"ם ג] פתוח כל שהוא**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש בפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

[רש"י] (במד' חקת יט,טו) וְכָל־כְּלֵי־פְתוּחַיִם - בכלי חרס הכתוב מודבר, שאין מקבל טומאה מגבוי אלא מתוכו, לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחבור, טמא הוא, הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור:

[שפת"ח ש] ש כיון שמצינו בפרשת שמיני דכלי חרס אינו מטמא מגבוי אלא מאירי לפיכך וכו':

[שפת"ח ת] ואם תאמר והא לעיל בפרשת ויצא פירש נפתולי אלהים נפתלתי מנחם בן סרוק פירשו במחברת צמיד פתיל חבורים מאת המקום נתחברתי וכו' ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול וכו' (ע"כ פי רש"י) ודוחק לומר כי כאן פירש לפי פירושו של מנחם בן סרוק כיון דליה לא סבירא ליה. ויש לפרש כי מה שפירש לעיל ואני מפרשו לשון עקש וכו' פירוש על נפתולי אלהים אבל נפתלתי בתרא הוא מפרשו מלשון צמיד פתיל וכאן הוא מפרש גם כן נפתלתי נתחברתי עם אחותי אבל נראה דחוק כי אין זה משמעות רש"י וצריך עיון. ועיין (בגור אריה) כי שם האריך:

[מלבי"ם נא] (במד' חקת יט,טו) צָמִיד פְּתִיל רַשׁוּי ז"ל פ"י אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחבור, פְּתִיל לשון מחובר וכן על (במד' חקת יט,טו) אֵין־צָמִיד פְּתִיל עָלוּי - ב- ת"א דלית מגופת שייע מקף עלוהי, וב- תיב"ע דלית מגופתא מחברא ביה מקף על פומיה, מפרש צָמִיד היינו המגופה ועז"א זה הפקק, כמו פקק החלון (שבת קכ"ה), שהמגופה נעשית להיות נצמד ומתחבר עם הכלי, ו- פְּתִיל הוא חתיכת בגד או חוטין הקושרים את המגופה אל הכלי בהיקף סביב והוא פעל בינוני, ר"ל מגופה הנקשרת סביב, ... טט - פתיל = מחברא ביה מקף, חיבור מקיף. למדנו שאחד מתפקידי טעם מקף משמעו שע"י הקפת עצמים אחדים הם נחשבים כמחוברים ליחידה אחת.

ע"פ [שפת"ח ת] אֵין־צָמִיד - מקף כבורר בִּין משמע של מנחם בן סרוק - מחבר וְבִין משמע של שפת"ח לשון עקש ופתלתול. מוצע לומר הפתלתול מהדק את החיבור הטב. והמתואר ב-(בר' פר' ויצא) מתאים לדמותו לחוט, משיחה. אלא שמשאירים רווח אע"פ שמהדקים אותם. על בסיס הנאמר ב-[משנה כלים פ"ג,מ"ב] נסביר אֵין־צָמִיד - מקף כבורר בִּין חומרים מתמרחים ונצמדים באופן אטום אל הכסוי ואל הכלי וזה נקרא צמיד פתיל וְבִין חומרים המתמרחים אבל אינם נצמדים באופן אטום אל הכסוי ואל הכלי וזה נקרא פתיל אבל אינו צמיד. חידוק בחוט עדיין צריך מריחה עליו כנלמד ב-[משנה כלים פ"ג,מ"ד] [*] הכדור והפקעת של גמי שנתנן ע"פ החבית אם מירח מן הצרדין לא הציל עד שימרח מלמעלן ומלמטן וכן במטלית של בגד. היתה של נייר או של עור וקשרה במשיחה אם מירח מן הצרדין הציל:

עָלוּי - אתנה מגביל שאינו מקבל טומאה לתנאי ש-צמידתו פתולה עליו יפה בחבור,

[מלבי"ם נב] וְכָל־כְּלֵי־פְתוּחַיִם אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פְּתִיל, רק בכלי צריך צמיד פתיל, לא באהלים שדי בכסוי, כמ"ש הרמב"ם בפ"ה דאהלות: מוצע לומר שההגבלה לכלי מרומות לא רק במלים אלא גם בטעם אתנה של עָלוּי. כי אהל לא מחובר לקרקע הוא כמו כלי או היינו סבורים לומר שגם הוא צריך צמיד פתיל. ומגביל הצורך רק לכלי חרס ונתר שמתמאים מאוירם.

[מלבי"ם נג] אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פְּתִיל, (מוצע לומר שמלת עָלוּי - וטעמה אתנה כמגביל גורמים להסבר) מדייק שצריך שיהיה הצמיד פתיל על הכלי לא בשחצמיד פתיל מוטל על גביו, ר"ל על גב עצמו לא על הכלי, כן פ"י התוי"ט בפ"ג דכלים מ"א, ומיירי בכלי חרס שבהם כ"ע מודים, כי בשאר כלים מציל מדין אהל (ע"י ברמב"ם פכ"א מה' טומאת מת ה"ג),

בנוסף להסבר לעיל לטעם טפחא במלת טַפְחָא מוצעה הסבר הבא.

(במד' חקת יט,טו) טַפְחָא הוּא - טפחא כשנוי ורבוי, סלוק כהגבלה בגזרות רבנן. שנוי אפשר שמרמז לגדרות הרבות שבהן שינו רבנן בכלים שבהם מועיל "צמיד פתיל" מדאורייתא. והגבלה גם בגזרות רבנן.

כגון: [משנה טהרות פ"ז,מ"ה] [*] המניח עם הארץ בתוך ביתו לשמרו בזמן שהוא רואה את הנכנסין ואת היוצאין האוכלים והמשקים וכלי חרס הפתוחים טמאים אבל המשכבות והמושבות וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהורין ואם אינו רואה לא את הנכנסין ולא את היוצאין אפילו מובל אפילו כפות הכל טמא:

רבוי טומאה מרבנן בהגבלה שזה רק כאשר אינו רואה.

[משנה טהרות פ"ז,מ"ו] [*] הגבאים שנכנסו לתוך הבית הבית טמא אם יש עמהן כנעני נאמנים לומר לא נכנסו אבל אין נאמנים לומר נכנסו אבל לא נגענו. הגבאים שנכנסו לתוך הבית אין טמא אלא מקום רגלי הגבאים ומה הן מטמאין האוכלים והמשקים וכלי חרס הפתוחין אבל המשכבות והמושבות וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל טהורים (ומגזרת רבנן) אם יש עמהן כנעני או אשה הכל טמא: רבוי טומאה מרבנן בכניסת גבאים ובכניסת גבאים. ההגבלה שבכניסת גבאים ללא כנעני או אשה צמיד פתיל מציל.

[משנה טהרות פ"ח,מ"א] [*] הדר עם עם הארץ בחצר ושכח כלים בחצר אפילו חביות מוקפות צמיד פתיל או תנור מוקף צמיד פתיל הרי אלו טמאין. ר' יהודה מטהר בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל. רבי יוסי אומר אף התנור טמא עד שיעשה לו מחיצה גבוה י' טפחים:

רבוי טומאה מרבנן? ההגבלה להציל תנור לר' יוסי בתנור בזמן שהוא מוקף צמיד פתיל ועשה לו מחיצה י' טפחים

[פירוש המשנה לרמב"ם טהרות פ"ח,מ"א] [א] כבר ידעת כי החצר היא "צחן אלדאר" וכל השכנים משתמשין בה, ואף על פי שהתנור בנוי ואי אפשר להסיטו והוא גם מוקף צמיד פתיל ואינו מטמא מגבוי, הרי מחמת שלבו גם בחצר אפשר שיסיר את הצמיד פתיל ויחזירנו. ור' יהודה אומר אין בתנור מה שיקח כדי שיודקק לכלל זה. ואין הלכה כר' יהודה. והלכה כר' יוסי.

ב"ה טוב טעם ודעת לטעמי (טור) כי במצוות האמנותי - הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** = רבוי; **מהפך פשוט** = מרצא; **מרכא** = מרצא; **דורא** = מרצא; **תבר** = מחלק; **ממעט**, **לא מעט**; **טפחא** = טרפא - שנוי /או רבוי /או מתפשוט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול; **יתור** לרבות, **מכל מקום**: **דורא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט** - פשוט, **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואלא** - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר חמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.14 במדבר חקת יט,טז (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר חקת יט,טז: וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה פָּחַל-חֶרֶב אוֹ כַּמָּת אוֹ-בַעֲצֵם אָדָם אוֹ בַקָּבֶר יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים:
(במ' חקת יט,טז) וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע - קדמא ואזלא, מרמז על כעין לימוד בכלל ופרט. המשך הכתוב **(יט,טז) עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה** - מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבעה למודים. מוצע לומר שתבניות הטעמים מלמדות מה מתרבה ומה מתמעט מהכתוב. כגון שפי' **[רע"ב אהלות פ"ב,מ"ד]** מה מת מטמא במגע ובאוהל אף קבר מטמא במגע ובאוהל: כך גם המתרבה עליהם ממיני הדברים הכלליים שבפסוק המטמאים במגע ובמשא ובאהל והמתמעט מטומאת מת.

עיון במיעוטים מהיטמאות במצב (במ' חקת יט,טז) וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע ... אוֹ-בַעֲצֵם אָדָם
[משנה אהלות פ"א,מ"ט] מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם שלשים בפיסת הרגל ששה בכל אצבע עשרה בקורסל (ג"א רע"ב קסול) שנים בשוק חמשה בארכובה (ברך) אחד בירך שלשה בקטלית **[תפארת ישראל** עצם שלמעלה מעצם הארוך השני כנ"ל וזה עצם השלישי שבאורך הרגל וסמוך למתניים) אחד עשרה צלעות שלשים בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע וארבעה בכתף מאה ואחד מזה ומאה ואחד מזה ושמונה עשר חוליות בשדרה תשעה בראש שמנה בצואר ששה במפתח של לב וחמשה בנקביו.

כל אחד ואחד מטמא במגע במשא ובאהל אימתי בזמן שיש עליהן בשר כראוי (לארוכה - הבראה) אבל אם אין עליהן בשר כראוי מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל:
[ר' עובדיה מברטנורא (=רע"ב) אהלות פ"א] ואין מטמאין באהל - לפי שטומאת אוהל אינה אלא או באדם שלם כדכתיב **(במ' חקת יט,טז) אָדָם כִּי-יָמִית פְּאֵהֶל**, או באבר הדומה לאדם כדכתיב **(במד' חקת יט,טז) בַּעֲצֵם אָדָם**, מה אדם יש בו בשר וגידים ועצמות ומטמא באוהל, אף אבר שיש בו בשר וגידים ועצמות מטמא באוהל:

(במד' חקת יט,טז) בַּעֲצֵם אָדָם - מרכא טפחא, יתור לרבות על אדם שיש בו בשר וגידים ועצמות ומטמא באוהל אף אבר שיש בו בשר וגידים ועצמות (ש)מטמא באוהל
(במ' חקת יט,טז) אוֹ-בַעֲצֵם אָדָם - מקף כבורר בין (א) עצם עם בשר ראוי (לארוכה) זה אבר שפרש מן החי לכן טמא טומאת מת, ובין (ב) עצם בלי בשר ראוי לארוכה, שפרש מן החי ואינו מטמא טומאת מת. במצב (ב) תבנית הטעמים מרכא טפחא מרחיבה את הקבוצה של אלו שלא מטמאין באהל כנלמד ב-**[משנה אהלות פ"ב,מ"ג]** [*] אלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העובדי כוכבים ובית הפרס אבר מן המת ואבר מן החי שאין עליהן בשר כראוי השדרה והגלגולת שחסרו כמה הוא חסרון בשדרה בית שמאי אומרים שתי חוליות ובית הלל אומרים אפילו חוליה אחת ובגלגולת בית שמאי אומרים כמלוא מקדח ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות באיזה מקדח אמרו בקטן של רופאים דברי ר' מאיר וחכ"א בגדול של לשכה:
[ר"ש מסכת אהלות פ"א,מ"ח] ... בשר כראוי - כדתנן פ"ק דכלים (מ"ה) שיעור בשר כדי להעלות ארוכה ... ע"פ **[תפארת ישראל אהלות פ"א,מ"ח]** בשר כראוי - היינו נשאר בו גידו ושנשאר בו כזית בשר ושעל ידי כן יכול להתכסות ולהתרפאות.

==--למוד זה קשור ללמוד מזב **[ספרא מצורע - פרשת זבים פרשה ב,פ"ג]**
ויקרא מצרע טז,טז: וְהִנֵּנֶּה בַבֶּשֶׂר הַזֶּב יִכַּסּ פְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְיָטַמְא עַד-הָעֶרֶב:
במדבר חקת יט,טז: וְכָל אֲשֶׁר-יָנַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה פָּחַל-חֶרֶב אוֹ כַּמָּת אוֹ-בַעֲצֵם אָדָם אוֹ בַקָּבֶר יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים:
(ה) (וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב ולא בצואה שעליו **(הח"ח: דבוקה בגופו)** ולא בקילקיס (גר' אחרת קילקית, **הח"ח (=החפץ חיים):** קלקין) שעליו **(הח"ח: שער תלוש המתקשה ונאסף בשערות)**, ולא בשירים ולא בנזמים ולא בטבעות, אף על פי שאין יוצאים **(הח"ח: המהודקים היטב בבשר)**, או יכול שאני מרבה **(התורה"מ (=מלבי"ם):** לטהרה) את השער ואת הצפורן (טט: המחברים לגוף החי, שלא יהיו טמאים) ולומר **(וי' מצ' טז,טז) יִטְמָא**. (גרסת הגר"א שאני מוציא (מלטמא ואז טהור) את השער ואת הצפורן (טט: המחברים לגוף החי, שלא יהיו טמאים) תלמוד לומר **(וי' מצ' טז,טז) יִטְמָא**) וצריך ברור כיצד לומדים מ-**(וי' מצ' טז,טז) יִטְמָא** שהנוגע בשער וצפורן של הזב יהיה טמא, הרי הפסוק נצרך לגופו, ללמד שהנוגע בהן **יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב**

(וי' מצ' טז,טז) יִטְמָא - מרכא מרבה לטומאה את מה שהוא מרוחק וקשור לגוף החי.
(ובשם הטעם לעדות המזרח מאריך, כאן במשמע מרבה גם משהו מהגוף הזב שמרוחק מבשרו)
(ו) (וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב ולא בעצם (טט: ללא בשר ראוי עליו) הפורש ממנו (מהזב) ולא בבשר (טט: ללא עצם) הפורש ממנו (נפרדו מהזב) (טט: לומד שהם טהורים מטומאת זב), **קל וחומר** (הזב מלמד על הטהור) לפורש מן הטהור (טט: בשר לבד או עצם לבד) שיהיה טהור, **[התורה"מ קלה]** אומר כי מלת **(וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב** יתירה ומכך דורש שבשר (ללא עצם) או עצם (ללא בשר כראוי להעלות ארוכה) שפרשו מן הזב טהורים מטומאת זב (טט: מפר' חקת להלן, נלמד שהם גם לא טמאים טומאת מת)

נמצא שמהכתוב **(וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב** למדים שתי הלכות, (א) ולא בעצם הפורש (ב) ולא בבשר הפורש. צריך ברור מנין? ויש לומר מדלא כתיב "הנוגע בזב יכבס בגדיו" למדים שמדובר ב-"נוגע בבשר ולא בעצם". ומדלא כתיב "הנוגע בבשרו" אלא **(וי' מצ' טז,טז) וְהִנֵּנֶּה בַבֶּשֶׂר הַזֶּב** מלמד למעט מטומאה נגיעה בבשר הפורש.
(וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב - מונח אתנח, רבוי והגבלה, הפסוק מדבר על מצבי טומאת זב, תבנית הטעמים מגבילה מצבי היטמאות מזב, היינו רבוי הגבלות שהנוגע בבשר זב שפרש בלי עצם והנוגע בעצם זב בלי בשר לא נטמא טומאת זב.
(וי' מצ' טז,טז) וְהִנֵּנֶּה - טפחא. (א) טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **(וי' מצ' טז,טז) בַּבֶּשֶׂר הַזֶּב** המלמד על בשר ללא עצם ועל עצם ללא בשר, (ב) ע"י הצרוף **וְהִנֵּנֶּה בַבֶּשֶׂר הַזֶּב** טעם טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, משנה לאיבר של עצם ובשר ברבוי של מצבים.

(א) כפ' **[רש"י בבלי שבת פב,ב]** איבר נדה (=זב וכד') שפרש (נחתך מהגוף) שאינו מטמא טומאת זב (אם הוא איבר מן החי (עצם ובשר) מטמא טומאת מת, ואם הוא רק בשר או רק עצם, טהור מכלום); (ב) אפשר כי מרומז כאן המצב שפסק **[רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב פ"ה,ה"ד]** אין טומאה לאיברים, היינו איבר נדה (=זב וכד') שלא פרש, שאינו מטמא כלי חרס מאוירו. מצב זה נלמד ב-(טו,יב).
(המשך תו"כ מ"ו) הַא מַה אֲנִי מַקְיִים (במ' חקת יט,טז) אוֹ-בַעֲצֵם אָדָם אוֹ בַקָּבֶר, (טט: ששם נלמד שזה טמא) זה אבר (טט: עצם ובשר עליו) הפורש מן החי בין פרק לפרק (מטמא טומאת מת) **(הח"ח"י)** לא גורס בין פרק לפרק).

(במ' חקת יט,טז) אוֹ-בַעֲצֵם - מקף כרב-מצב (א) עצם בלי בשר כראוי להעלות ארוכה, שפרש מן החי אינו מטמא טומאת מת, ואם פרש מן הזב טהר מטומאת זב; (ב) עצם עם בשר כראוי זה אבר שפרש מן החי טמא טומאת מת ואם פרש מן הזב טהר מטומאת זב. כך פ' **[רש"י]** את הנאמר ב-**[בבלי שבת פב,ב]** אלא: מה נדה (שהיא כמו זב, ראה רמב"ם להלן) אינה לאברין, אם נחתך אבר ממנה - מטמא (טומאת מת) במשא ובאהל משום תורת אבר מן החי, אבל לא משום תורת אבר מן הנדה, ונפקא מינה - דלא מטמא באבן מטמא.

ב"ה טוב טעם ודעת לנפשו (כ"י במצוות אלו) – תהלים ק"ט, ש: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סליק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבו; מוציא משפט – מרא; רבו; דרנא – מחרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא – סרקה – שני ו/או רבו ו/או מתפשט; מרעא טפקא – קב' שעשורה לגול, תור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרעא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרעא טפקא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זוקר-קטן – 2; זוקר-גול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זוקר-קטן ... זוקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבו, מיעוט), תלישא-קטנה – תרעא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרש"פ.

[רמב"ן] הכתוב (יט,טו) על-פני השדה יתר ומוזה למדור ב- [בבלי נזיר דף נג:ב] (יט,טו) על-פני השדה זה המאהיל על פני המת,
 [רמב"ן] ומפני שאמר פני השדה ולא אמר השדה [בבלי חולין עב] דרש בו רבי ישמעאל עוד להוציא עובר במעי אמו שהיא טומאה בלועה. [תרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל] (יט,טו) וְכֵן מֵאֵן דְּמְקַרְבַּי עַל אַנְפֵי קַרְיָא וְלֵא קְמִיתָא דְּבַקְרִיסָא דְּאֵמִיָּה ...
 (במ' חקת יט,טו) וְכָל אֲשֶׁר יָצַע – קדמא ואולא, מרמז על כעין לימוד בכלל כלשהו שיש בו לפחות ארבעה למודים כמרומוז בתבנית הטעמים של המשך הכתוב (יט,טו) על-פני השדה – מונח רביעי. מוצע לומר שאחד מהלמודים האלה הוא [משנה נזיר פ"ז,מ"ד] עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל (אלא רק (יט,טו) על-פני השדה) (יט,טו) על-פני – מקף כבורר במהות פני השדה (קרקע קשה או רכה) [משנה אהלות פ"ח,מ"ו] [*] המהלך בבית הפרס על אבנים שאינו יכול להסיטן על האדם ועל הבהמה שכחן יפה טהור, על אבנים שהוא יכול להסיטן על האדם ועל הבהמה שכחן רע טמא [רש"י בבא מציעא קה,ב] המהלך בבית הפרס – שדה שנחרש בה קבר, חשו לעצם כשעורה שמתמא במגע וכמשה ואינו מטמא באהל, והיו שם אבנים שאינן תקועות וקבועות בארץ, והן נסוות מחמת העובר עליהן, ועצם כשעורה ניסט מכחו, ...
 [משנה נזיר פ"ז,מ"ד] [*] אמר רבי אליעזר משום רבי יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת מקדש אמר רבי מאיר לא תהא זו קלה מן השרץ אמר רבי עקיבא דנתי לפני רבי אליעזר מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שהוא מטמא אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה אמר לי מה זה עקיבא אין דנין כאן מקל וחומר וכשכבתי והרציתי דברים לפני רבי יהושע אמר לי יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה (למשה מסיני):
 [פירוש המשנה לרמב"ם נזיר פ"ז,מ"ד] לא תהא זו קלה מן השרץ, כלומר לא תהא טומאת מת זו שאין הנזיר מגלח עליה יותר קלה מטומאת מנה, וכיון שכלל הוא אצלינו שטומאת שרץ חייבה על ביאת מקדש כמו שאמר הכתוב בהן או בנבלת שרץ, טמא כל שכן אלו. ודבריו ר' מאיר אינם נכונים. וכבר קדם לך בפרק זה שהנזיר מגלח על מגע עצם כשעורה ועל משאו, ואינו מגלח על רביעית דם, אף על פי שעצם כשעורה אינו מטמא באהל ורביעית דם מטמא באהל כמו שאמרנו, וכפי שיתבאר בשני דאהלות. ורצה ר' עקיבא ללמוד רביעית דם בקל וחומר מעצם כשעורה כמו שאתה רואה, ועצם כשעורה לא נתבאר לנו בכתוב טומאתו כמו שנבאר באהלות, ואינו אלא הלכה (למשה מסיני), וכלל הוא אצלינו אין דנין קל וחומר מהלכה וזהו הענין שרמז לו בו ר' אליעזר רבו. והוא גם כוונת ר' יהושע באמרו יפה אמרת, כלומר הדין יפה אלו היה זה מקרא כתוב, אבל כיון שדינים אלו הלכה אין דנין קל וחומר מהלכה ולכן אין זה קיים, והוא אמרו אלא כך אמרה הלכה.
 מוצע לומר שאחד מהלמודים המרומוזים בכתוב וטעמיו (יט,טו) על-פני השדה – מונח רביעי, הוא כ- [פירוש המשנה לרמב"ם נזיר פ"ז,מ"ד] וכלל הוא אצלינו אין דנין קל וחומר מהלכה (למשה מסיני), והוא מודגם בענין ועצם כשעורה לא נתבאר לנו בכתוב טומאתו כמו שנבאר באהלות, ואינו אלא הלכה (למשה מסיני)

-==-

עיון במיעוטים מהיטמאות במצב (במ' חקת יט,טו) וְכָל אֲשֶׁר יָצַע ... אֹר בְּקֶבֶר

(מיעוט א) [משנה אהלות פ"ב,מ"ד] הגולל והדופק מטמאין במגע ובאהל ואינו מטמאין במשא ר' אליעזר אומר מטמאין במשא ר' יהושע אומר אם יש תחתיהן עפר קברות מטמאין במשא ואם לאו אינן מטמאין במשא איהו הדופק את שהגולל נשען עליו אבל דופק דופקין טהור:
 [רע"ב אהלות פ"ב,מ"ד] הגולל - אבן גדולה ורחבה שסותמים בה פי הקבר מלמעלה. מלשון וגללו את האבן (בראשית כ"ט):
 והדופק - שתי אבנים גדולות אחת מצד זה ואחת מצד זה שהגולל נשען עליהן:
 מטמאין במגע ובאהל - דכתיב (במ' חקת יט,טו) ועל הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר (טט): וְכָל אֲשֶׁר יָצַע על-פני השדה בְּחָלַל-קְרִב אֹר בְּמַת אֹר-בְּעַצֵּם אֲדָם אֹר בְּקֶבֶר, מה מת מטמא במגע ובאהל אף קבר מטמא במגע ובאהל:
 ואינו מטמאין במשא - דדרשינן (במ' חקת יט,טו) וְכָל אֲשֶׁר יָצַע על-פני השדה, לרבות גולל ודופק, וכתוב וְכָל אֲשֶׁר יָצַע, משום מגע הוא מטמא (גוף האדם נוגע בלי חציצה כגון של בגד) ואינו מטמא משום משא (כאשר זה עם חציצה כגון בגד או מוט נשיאה): ראה לענין הזאה שלישי ושביעי.

אם יש תחתיהן עפר קברות - מטמא כשמסיטן, משום עפר הניסט עמהן דמטמא במשא משום תפוסה של מת. והלכה כר' יהושע:
דופק דופקין - אצל אבן הדופק מניחין לפעמים אבן אחרת להחזיקה ואין הגולל נשען עליה, והיא נקראת דופק דופקין:
 (במ' חקת יט,טו) אֹר בְּקֶבֶר – מונח אתנה, כשם שקודם ריבה את הגולל והדופק אם יש תחתיהן עפר קברות לטמא, כך האתנה מגביל את הטומאה רק לנוגע בעפר קברות, ופוסט את הדופק דופקין שאינו נוגע בעפר הקברות.
 עיון במיעוטים מהיטמאות נזיר ואחרים מדברים אחרים בפסוק (במ' חקת יט,טו) וְכָל אֲשֶׁר יָצַע על-פני השדה בְּחָלַל-קְרִב אֹר בְּמַת אֹר-בְּעַצֵּם אֲדָם אֹר בְּקֶבֶר אמר רבי אליעזר: קנים האשונים, במקצת היו אומרים: חצי קב (=3 לוג) עצמות (סחונות) וחצי לוג (=2 רביעיות) דם – לכל (הדעות מטמאים), רובע (=1.5 לוג?) עצמות ורביעית דם – לא לכל, ומקצתן היו אומרים: אף רובע עצמות ורביעית דם – לכל (הדעות מטמאים), כ"ד שלאחריהם אמרו: חצי קב עצמות וחצי לוג דם – לכל (הדעות מטמאים), רובע עצמות ורביעית דם – לתרומה וקדשים (מטמאים), אבל לא לניזר ועושה פסח. מכדי אין הכרעת שלישיית מכרעת! אמר רבי יעקב בר אידי: מפי שמועה אמרו, מפי חגי זכריה ומלאכי.
 על אלו הנזיר מגלח. על אלו דרישא - למעוטי עצם כשעורה, דעל מגעו ועל משאו אין (נטמא ומגלח), ועל אהילו לא (נטמא ולא מגלח); ועל אלו דסיפא - למעוטי אבן הסכוכית.
 למעוטי [רמב"ם נזירות ז,ו] וכן נזיר שנגע בעצם המת אפילו עצם כשעורה או נשאו הרי זה מגלח עליו ומביא קרבנות טומאה וסותר את הקודמים, ואין עצם כשעורה מטמא באהל, אבל נטמא באחת משנים עשר דברים הללו: בגוש ארץ העכו"ם או בשדה שנחרש קבר בתוכה שהן מטמאין במגע ובמשא, או שהאהיל עליו ועל השיינים היוצאים מן האילנות או הפרעות היוצאות מן הגדר או מטה או גמל וכיוצא בו, או שנטמא באהל רובע עצמות שאין בהן לא רוב בנין ולא רוב מנין, או שנטמא ברביעית דם מן המת שהוא מטמא במגע ובמשא ובאהל, או שנטמא בגולל או בדופק שהן מטמאין במגע ובאהל, או שנטמא באבן מן החי או באבן מן המת שאין עליהן בשר כראוי הרי זה אינו סותר. [רמב"ם ביאת המקדש ג,יג] ואי זהו הטמא שחייב כרת על המקדש כל שנטמא בטומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה ... (אבל הנטמא בדברים שאין הנזיר מגלח עליהם לא חייב קרבן)
 (במ' חקת יט,טו) וְכָל אֲשֶׁר יָצַע – מקף כבורר המלמד וְכָל מה שמרבים מהפסוק כמו עצם כשעורה אע"פ שלענין טומאת מת נטמא שבעת ימים, אך לענין נזיר לא יסותר נזירותו וכן הנזיר ואחרים לענין טומאת מקדש וקודשיו לא יהיה חייב בקרבן.
 (במ' חקת יט,טו) יְטַמְאוּ – טפחא ללא מרעא לפניה בתפקיד שנוי לגבי נזיר שנטמא שבעה אבל אינו מגלח (היינו שאינו מפסיק הנזירות). וכן על דברים שנוי לא מגלח אין חיוב קרבן לאדם שנטמא טומאת מת על טומאת מקדש וקודשיו.